ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 122 (12026)
1969 оной
майн 28,
среда

Сэн 2 мүнгэн

-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

МАЙН 28—ХИЛЭ САХИГШАДАЙ ҮДЭР

ПСС-эй обкомой II пленум тухай

НФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

…ой майн 27-до КПСС-эй обкомой ээлжээтэ пленум …яха ба мал ажалай бусад продуктнуудые абаха, …р областной партийна организациин бэелүүлхэ …д тухай» асуудал пленум зүбшэн хэлсээ.

… дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр …огоев элидхэл хэбэ.

…ые зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Захааминай рай…эдэхи секретарь **Б. И. Николаев,** Хяагтын аймагай …ай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **А. Н. Сокови-** …С-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь **Е. Ф.** …элэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тү… **Р. С. Бадмаев,** Улаан-Үдын аймагай Соведэй гүй…түрүүлэгшэ **Д. А. Шикуло,** КПСС-эй Мухар-Шэбэ…мой нэгэдэхи секретарь **Н. И. Малыгин,** республи… ажахын министр **Л. В. Власов,** КПСС-эй обкомой … ба агитациин таһагые даагша **Л. Я. Похосоев,** …агай Ториин совхозой директор **В. П. Ломухин,** …аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ **Н. Ю.** …«Скотооткорм» трестын директор **Н. В. Федоров,** … аймагай Ойморой совхозой директор **П. И. Зуба-** … аймагай «Улаан Аха» колхозой түрүүлэгшэ **А. С.** … Түнхэнэй аймагай үйлэдбэриин управлениин на… **Д. Серебренников** гэгшэд хабаадаһан байна.

…хэлсэгдэһэн асуудалаар пленум тусхай тогтоол …а болон мал ажалай бусад продуктнуудые саашa… абаха, бэлэдхэхэ хэмжээнүүдые хараалаа.

…й Верховно Соведэй Президиумэй Указ

…А. У. ХАХАЛОВЫЕ «ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

…гүрэнэй үмэнэ габьяануудтай байһанайнь түлөө, жара наһатай … дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре…түрүүлэгшэ **Хахалов** Александр Уладаевичые **«Хүндэлэлэй Тэм-** …р шагнаха.

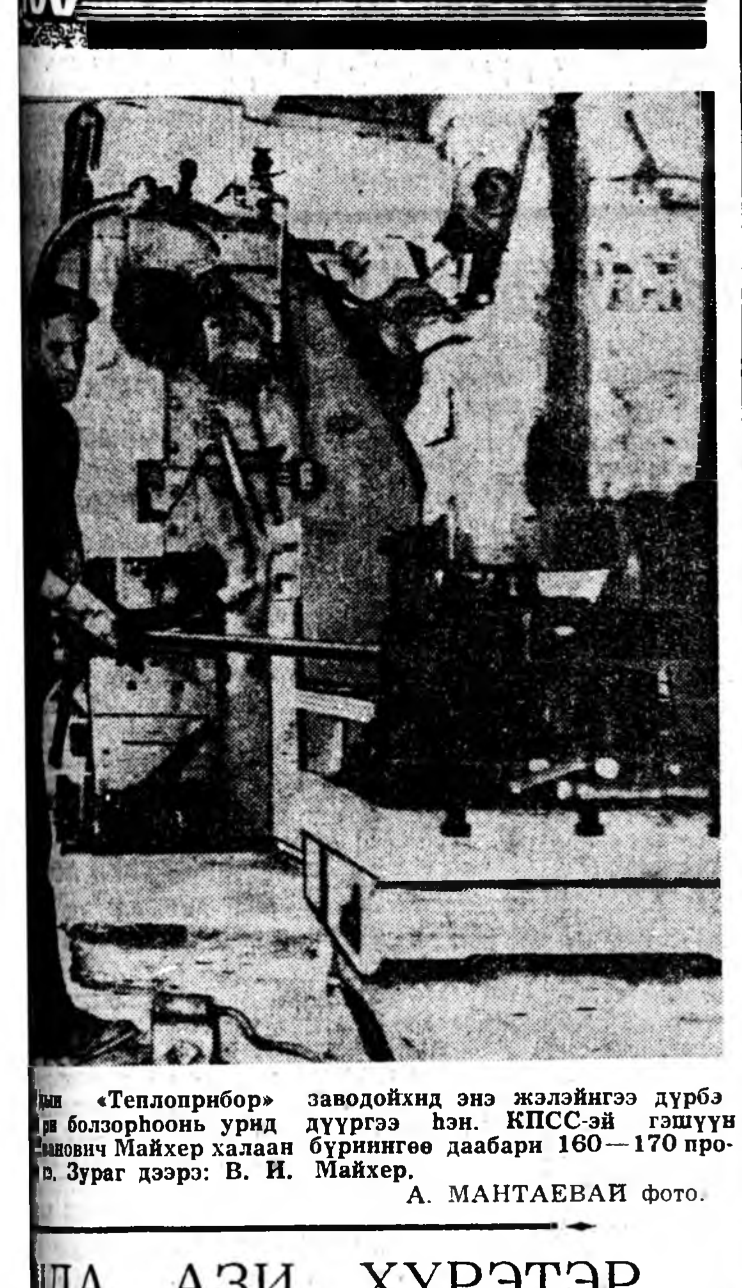
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

…, Кремль.
…ой майн 27.

В.И. ЛЕНИНЭЙ ОЙДО—ГАБШАГАЙ АЖАЛ!

100



…«Теплоприбор» заводойхид энэ жэлэйнгээ дүрбэ … болзорһоонь урид дүүргээ һэн. КПСС-эй гэшүүн …анович Майхер халаан бүриингөө даабари 160—170 про… Зураг дээрэ: В. И. Майхер.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

…ДА АЗИ ХҮРЭТЭР

…ын гражданска аэ… вертолётчигууд жэлэй …ын түсэбые үлүүлэн … вертолётчигуудай под… 1-дэхи кварталай тү… процент дүүргэгдэжэ, нё…ээ үеынхитэй сасуул… час үлүү ниидэһэн

…Солод гэгшын даадаг …алдарта ойн хүндэлэ… мүрысөөндэ түрүүл… Тэдэнэр кварталай тү… процент дүүргэһэн, … часай өөрынь үные …центээр хямдаруулжа

Вертолётчигуудай ниидэдэг районуудай тоо энэ жэлдэ олошорбо. Хэрбээ урдань ганса республика соогоо, мүн Шэтын, Тюменскэ область хүрэтэр ниидэдэг байгаа һаа, мүнөө Казахай, Узбегэй ССР хүрэтэр ниидээд бусадаг болоо.

Ю. Н. Карповай, В. Р. Горячкинай, В. И. Климкинэй, А. Ф. Сапуновой экипажнууд эдэ республиканuудай колхоз, совхозуудта ехэ туһаламжа үзүүлһэн байна. Тэдэнэр эдеэ хоол, хубсаһа хунар, малай тэжээл зөөлсөө.

И. ХРАПУНОВ.

А. Н. КОСЫГИНАЙ АФГАНИСТАНДА ОШООД БАЙҺАН ТУХАЙ

КАБУЛ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Албанай хэрэгээр Афганистанда айлшалжа ошоһон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин майн 26-да Делькушай ордондо ерэжэ, Афганистанай хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ гараа табиба. Советскэ правительствын толгойлогшотой хамта ошолсоһон тушаалтад тэрэ дэбтэртэ гар табилсаа.

Удаа тээнь А. Н. Косыгин Надир Шахай мавзолейдэ ошожо, Афганистанай гүрэнэй мэдээжэ ажал ябуулагша ба сэрэгэй ехэ хүтэлбэрилэгшын хуурсаг дээрэ венок табла.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар баригдажа байһан микрорайондо үдэһөө хойшо ошожо хараба.

Ниитын хүдэлмэри эрхилдэг министр Масса А. Н. Косыгинда, тэрэниие үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүдтэ тайлбарилан хөөрөө.

КАБУЛ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Афганистанай королевскэ правительствын Премьер-Министр Нур Ахмед Эттемадитай майн 26-да хэлсээ хэбэ.

Хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр правительствын толгойлогшонор совет-афган харилсаанай мүнөөнэй байдал ба саашанхи хүгжэлтын арга боломжонуудые дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээ. Тэрэшэлэн хоёр ороной һонирхол үүсхэдэг уласхоорондын шухала асуудалнуудаар һанал бодолоо бүтэмжэтэй һайнаар зүбшэлбэ.

КАБУЛ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Афганистанай Премьер-Министр Нур Ахмед Эттемади майн 26-най үдэшэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ уулзалга хээ.

Уулзалгын үедэ Афганистанай Премьер-Министр Нур Ахмед Эттемади, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин үгэнүүдые хэлэбэ.

Н. А. Эттемади Афган правительствын уряалые тогтоон абаһанайнь түлөө А. Н. Косыгинда баясхалан хүргөөд, хүндэтэ совет айлшаниие өөрынгөө нэрэһээ, хани нүхэдэйнгөө нэрэһээ амаршалаа. Хоёр ороной хоорондоо хани ёһоной тусхай бэшэгүүдые абалсаһаар табин жэлэй ойтой энэ айлшалалгань тудаба. Афганистанай бэеэ даадаһан байдалые һэргээлгын, Совет гүрэниие тогтоолгын үедэ хоёр гүрэнэй хоорондоо харилсан мэдэрэлсэһэниинь тэрэ бэшэг дотор найруулагдаһан юм гэжэ Премьер-Министр хэлэнэ.

Афганистанай бэеэ даадаһан байдалтай бололгые мэдэрһэн тухай Владимир Ильич Ленинэй үгэнүүд түүхын хуудаһанда оронхой. Тэдэнь 1919 оной майн 27-ной түүхэтэ бэшэг дотор хэлэгдэһэн байдаг. Хоёр ороной хоорондо таарамжатай һайн харилсаа тогтоолго эдэнэй хани холбооной эхин болохо гээд Ленин тиихэдэ тон сэсэнээр уридшалан мэдэһэн байгаа гэжэ Премьер-Министр хэлэбэ.

А. Н. Косыгин харюугай үгэ хэлэхэдээ, бэеэ даадаһан байдалаа һэргээн бодхооһоор 51-дэхи жэлдээ энэ ороной ороһонтойнь дашарамдуулан, Совет Социалис Республикануудай Союзай арад түмэнэй ба правительствын үмэнэһөө Афганистанай арад зондо, правительствада үнэн зүрхэнэй амаршалга, һайн һайхан хүсэлэнгүүдые дамжуулаа.

Танай ороной бэеэ даадаһан байдалтай болоһон үдэрые һайндэрлэлгэ хадаа Совет орон Афганистан хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор табин жэлэй ойтой тудалдаба. Афганистан залуу Совет Республикые мэдэрһэн гадаадын түрүүшын гүрэнүүдэй нэгэн байһан юм. Совет Росси мүн лэ Танай эхэ ороной бэеэ даадаһан байдалые мэдэрһэн түрүүшын гүрэн байгаа. Манай хоорондын хани барисаанай ба хүршэ һайн харилсаанай үндэһэ һуурииие Совет гүрэн байгуулагша, Зүүн зүгэй арадуудай агуу ехэ хани В. И. Ленинэй, бэеэ даадаһан байдалтай болохын түлөө тэмсэлэй үеын элитэ мэдээжэ афган ажал ябуулагшадай табиһыень хододоо һанажа ябахабди гэжэ А. Н. Косыгин хэлэбэ.

Зүүн зүгэй арадуудай национально-сүлөөрэлгын, бэеэ даадаһан байдалтай бололгын хэрэгые буруу һүргэхэ, бүгэдэ нийтын эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ һаад хэхэ гэжэ империализмын, неоколониализмын, ехэ яһатанай шовинис үзэлтэ хүсэнүүдэй али болохоор һэдэжэ байһан үедэ Совет орон Афганистан хоёрой хоорондохи хани барисаата харилсаанай жэшээ уласхоорондын оршон байдалда онсо шухала удха шанартай болонхой гэжэ А. Н. Косыгин тэмдэглэбэ.

Иимэ оршон байдалда бүхы арадуудай баримталан бэелүүлхэ зорилго юуб гэхэдэ, «дэлхэйеударидаха» гэжэ һанаашалдаг элдэб эсын этэгээдүүдэй, бусад оронууд ба арадуудые зонхилхо гэжэ һэдэгшэдэй замдань дабагдашагүй хаалта табиха шухала байна.

Советскэ Союзнай эб эетэй байхые хүсэдэг бүхы гүрэнүүдтэй хани ёһоной харилсаа хүгжөөхэ, бусад арадуудые богоолшолгын, газар уһа буляалгын ба эзэрхэг түримхэй политикада харюу үгэхэ хараа бодол, гадаадын политикын талаар ленинскэ хараа бодол хододоо баримталан бэелүүлдэг гэжэ А. Н. Косыгин онсолон тэмдэглэбэ.

Танай ороной гүрэнэй ажал ябуулагшадтай уласхоорондын харилсаанай орёо асуудалнуудые зүбшэлхэдөө, Советскэ Союзай ба Афганистанай правительствануудай хараа бодол, һанамжа бодомжонуудай тудалдадаг гү, али адли байһые нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэдэг байгаабди—мүнөөшье уласхоорондын асуудалнуудые, тэрэ тоодо Азиин энэ райондахи байдалые, Премьер-Министртэй, господин Эттемадитай зүбшэн хэлсэлгын үедэ тиимэ байба. Саашадаашье уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулан зөөлэрүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал тогтоохо шэглэлээр оронуудайнгаа иимэ ябуулга хэхэ байһандань этигэдэгээ элирхэйлэн мэдүүлхыем зүбшөөгыт гэжэ А. Н. Косыгин хэлээ.

АВСТРАЛИИН КОММУНИСТНУУДАЙ ДЕЛЕГАЦИ СОВЕТСКЭ СОЮЗДА ЕРЭЭД БУСАБА

Австралиин Коммунис партиин делегаци КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Советскэ Союзда ерээд, байгша оной апрелиин 23-һаа майн 24 хүрэтэр байжа, КПСС-эй ажал хүдэлмэритэй, совет арадай ажабайдалтай танилсаа.

Австралиин коммунистнууд Москвагаар, Ленинградаар, Волгоградаар, Эрхүүгээр, Братскаар ябаһан, Москвада—Майн 1-нэй найр наадануудта, баатар хото Волгоградта—Илалтын һайндэртэ байлсаһан, тус хотые хамгаалан тэмсэһээр наһа барагшадай памятнигта венок табиһан байна.

Австралиһаа ерэһэн айлшад промышленна предприятинуудта, барилганууд, колхозууд болон һургуулинуудта ошожо, хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенциин түлөөлэгшэдтэй, партийна, совет зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаа.

Австралиин Компартиин делегаци КПСС-эй ЦК-гай Уласхоорондын таһагта, СССР-эй Арадай хиналтын комитедтэ, ВЦСПС-тэ, СССР-эй Уран зохёолшодой холбоондо, Совет эхэнэрнүүдэй комитедтэ, Моссоведтэ ошожо уулзаа.

Делегаци Эхэ ороноо бусаба.

(ТАСС).

УКРАИНЫН ТҮЛӨӨЛЭГШЭДТЭ—МОСКВАГАЙ СЭСЭГҮҮД

Украинын декадада хабаадагшадые Киевскэ вокзал дээрэ угтаба

РСФСР-тэ үнгэргэгдэхэ Украинын литература, искусствын декадада хабаадахаяа ерэгшэдые ниислэл хото майн 26-да сэлмэг тунгалаг нараар, жабхалан тугуудаар, баглаа сэсэгүүдээр угтаа. Киевскэ вокзалай нюур таладань: «Совет Украинын түлөөлэгшэдтэ аха дүүгэй амар мэндэ!», «СССР-эй арадуудай аха дүүгэй хани барисаан, эбдэршэгүй бата нэгэдэл хэтын хэтэдэ оршон мандаг лэ, хүгжэн һалбараг лэ!» гэжэ ород, украин хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн плакадууд аржын харагдана. Угтагшадай дунда—партийна ба Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, мэдээжэ уран зохёолшод, композиторнууд, уран зураашад, артистнууд, ниислэлэй ажалшадай түлөөлэгшэд бии.

«Киев — Москва» гэжэ экспресс оркестрэй хүнхинөөн, альга ташалгануудай ташаганаан доро перрон тээшэ аалихан дабшаһаар ерэбэ. Тэрэ дары үргэн ехэ перрондо украин хубсаһа үмдэһэн олон тоото хүнүүд дүүрэшэбэ. Москвагайхид айлшадаа хани халуунаар тэбэрин угтаа. Россин ба Украинын арадуудай, манай олон үндэһэ яһатантай Эхэ ороной бүхы арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай хүндэлэлдэ юрөөлэй үгэнүүд хэлэгдэбэ.

Баярай митинг эхилээ. Тэрэниие КПСС-эй МГК-гай секретарь А. П. Шапошникова нээбэ. Тиихэдэ УССР-эй правительственна делегациие, декадада хабаадахаяа ерэгшэдые москвагайхидай үмэнэһөө амаршалаад, хүндэмүүшэ Москвагай газар дээрэ уран бүтээлэй ехэ амжалта түйлахыень тэдэндэ хүсөө.

Декадада бэлдэхэ, үнгэргэхэ Бүхэроссин эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. И. Кочемасов трибунада гараба.

— Алдарта коллективүүд ба гүйсэдхэлшэд, элитэ литераторнууд, искусствын, соёлой ба эрдэм ухаанай мэдээжэ ажал ябуулагшад декадада хабаадахаяа ерээ гэжэ мэдэнэбди. Украинын соёлой хоёр мянга гаран түлөөлэгшэд Россин театрнуудай олон тоото сценэнүүд дээрэ, концертнэ залнууд дотор, заводууд болон колхозуудай клубуудта наада табиха, үгэ хэлэхэ юм. Декадада хабаадагшадай замынь Ленинградһаа Владивосток хүрэтэр үргэлжэлхэ. Энэ декадын онсо удха шанар юуб гэхэдэ, Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо манай ороной арадуудай, дэлхэйн бүхы түрүү үзэл бодолто хүнүүдэй түлэг бэлдэжэ байһан үдэрнүүдтэ үнгэрхэнь, — гэжэ В. И. Кочемасов хэлэбэ.

Социалис Ажалай Герой, Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой мастер М. А. Садова, уран зохёолшо М. Н. Алексеев гэгшэд айлшадтаа хандан, амаршалгын үгэнүүдые хэлээ. Эдэнэр ород болон украин арадуудые нэгэдхэн жагсаагша бата хани барисаан тухай хэлэбэд.

УССР-эй правительственна делегациин хүтэлбэрилэгшэ, Украинын КП-гэй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Овчаренкын үгэ хэлэхэдэнь, суглараһан зон халуун альга ташалгаар угтаа.

— Бидэнэр сэдьхэлээ долгисон, баярай мэдэрэлтэйгээр мүнөөдэр Москвада буубабди, — гэжэ Ф. Д. Овчаренко хэлэбэ.

Украин искусство хүгжөөхын тула оролдолго гаргадагайнь түлөө Коммунис партида, Советскэ правительствада олон миллион украин арадай үмэнэһөө баяр баясхалан хүргэбэ.

Украинын уран мэргэжэлтэ интеллигенциин үмэнэһөө мэдээжэ украин уран зохёолшо Олесь Гончар московско ханинартаа, бүхы москвагайхидта аха дүүгэй амаршалга дамжуулба.

Митинг дүүрээд, эндэһээ—Киевскэ вокзалһаа декада эхилжэ, Совет Россин үргэн дэлгэр дайдаар замаа үргэлжэлүүлхэнь.

(ТАСС).

ТҮГЭС СҮЛӨӨТЭ, ШЭНЭ БҮЛЭ ДОТОР

Россин 65 хото ба районуудта майн 27-һоо июниин 6 хүрэтэр Украинын литература, искусствын декада болохонь. Энээндэ хабаадагшад Москвагай предприятинуудта, совхозууд болон колхозуудта, һургуулинууд ба сэрэгэй частьнуудта айлшалха юм. Тэрэшэлэн А. С. Пушкинай түрэһөөр 170 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, Пушкинска поэзиин бүхэсоюзна һайндэртэ хабаадаха байна.

(ТАСС).

НОГООН МАЛГАЙТАЙ СЭРЭГШЭД

Эхэ оронойимнай хилэ..., Улаан, ногоон үнгөөр алагтуулан шэрдэгдэһэн бахана. Совет Социалис Республикануудай Союзай Балта, Хадууртай герб эндэ толорно. Эндэһээ саашаа хариин гүрэнэй газар. Эндэһээ нааша түрэл оронойимнай элдин уужам дайда эхилнэ. Заставаһаа заставада хүрэтэр, хада уула, хүбшэ тайга, элһэн губи, хүхэ далай дээгүүр гаража, 67 мянган километр зайда һунаһан Совет гүрэнэй хилые ногоон малгайтай сэрэгшэд үдэр, һүнигүй хёрхо наринаар сахина. Газар дайдынгаа алишье захада. Аракс, Амар мүрэнүүдэй эрьеэршье, Памир, Тянь-Шань ууланууааршье, Кара-Кумай элһэн губяаршье, Карелиин хүбшэ тайгааршье хилын харуулшад ябажа, харюусалгатай албаяа хэнэ. Хилэ сахигшадай түргэн онгосонууд Балтиин, Хара, Баренцова, Номгон, Хойто мүльһэтэ далайнуудай долгиие эсхэн шуумайна. Эхэ оронойимнай ямаршье захын газарта хорото дайсанай хүлөө табяа һаань, хилын харуулшадай алдахагүйнь, шанга сохилто үгэхэ байһаниинь тоншье найдамтай.

Хилын харуулай сэрэг мүнөөдэр табин нэгэдэхи жэлээ угтажа байна. Арадай Комиссарнуудай Соведэй 1918 оной майн 28-да абаһан Декредээр Соведүүдэй залуу республикын хилын харуулай сэрэг байгуулагдаһан юм. Тэрэ Декредтэ революциин агуу багша Владимир Ильич Ленин гар табиһан байна. Домогто ороһон революционер Феликс Эдмундович Дзержинский хилэ сахигшадай түрүүшын хүтэлбэрилэгшэнь байһан.

Үнгэрһэн таби нэгэн жэлэй туршада совет хилэ сахигшад түрэл Коммунис партиингаа, арад зонойнгоо найдаһан даабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг байһанаа хэрэг дээрэнь эли тодоор харуулба ха юм. СССР-тэ социализм, коммунизм байгуулха, агуу совет арадай урдаа табиһан түүхэтэ зорилгонуудаа бэелүүлхэ хэрэгтэнь һаад тойбо татахын тула империалистнууд, тэдэнэй тагнуулнууд, хархис балмад этэгээдүүдэй хүсэ хүлһэ, мүнгэ зөөри, сэрэг гамнадаггүй байһаниинь мэдээжэ. Эгээл эндэ хилэ сахигшадай дайшалхы замай хэды шэнээн баатарлиг, үе сагай үльгэр домогуудта дурдуулмаар, түүхын хуудаһанда тобойтор бэшэгдэмээр байһые дэлхэйн хүн зон, манай арад, манай дайсадшье һайн мэдэнэ.

Соведүүдэй залуу республикын түрүүшын үе саг хилэ сахигшадай түүхын эхитэй нягта холбоотой ха юм. Оронойимнай хилэ шадарай районуудта элдэб тагнуулшад, диверсантнууд, контрабандистнууд ходо «айлшалжа», сагаан гвардеецүүдэй үлэгдэлнүүд толгойгоо үргэхээ һэдэдэг һэн. Дайсадай хэды мэхэтэй, хара һанаатай байбашье, ногоон малгайтай сэрэгшэд тэдэниие баридаг, бүлэгүүдыень усадхадаг байгаа.

Хилэ сахигшад... Эхэ оронойнгоо нангин хилэ дээрэ зогсоһон сэрэгшэд тухай хэды олон дуун, шүлэг, поэмэ, зохёолнууд бэшэгдээ гээшэб! Гушаад онуудта ямар шахардуу саг байгааб. Гитлеровскэ Германи, империалис Япон СССР гүрэндэ эсэргүү дайнда бэлдэжэ эхилэнхэй. Эгээл тиихэдэ Алас-Дурна, баруун зүгэйшье хилэнүүдые дайсад олоороо эбдэдэг, зэрлиг муухайгаар гэнэдхээн буудадаг, тагнуулшадаа олоор эльгээдэг һэн. Тэдэнэй сохилтые ногоон малгайтай сэрэгшэд эрэлхэгээр бэе дээрээ абажа, Коммунис партидаа, түрэл арадтаа үнэн сэхэ байһанаа, агуу Ленинэй хэрэгэй түлөө ами наһаяа үгэхөөр бэлэнээ оло дахин гэршэлэн харуулаа.

Хасан нуурай эрьедэшье, Халхын голдошье хилын харуулшад дайсанай урдаһаа баатарлигаар тэмсэжэ, социализмын хэрэгые үнэн сэхээр аршалалсаа.

Ногоон малгайтай сэрэгшэд... Коммунис партиин хүмүүжүүлһэн, эхэ эсэгын юрын лэ хүбүүд. Дэлхэй дээгүүр мандаһан улаан тугайнгаа улам һүртэйгөөр намилзахын, эжынэр, абанар, эгэшэ, дүүнэрэйнгээ амгалан ажаллахын, номгон нойрсохын түлөө хилэ дээрэ жагсаһан хүбүүд.

1941 оной июниин 22. Фашис Германиин сэрэгүүд СССР-эй газар дайда дээгүүр дугташалдаба. Эгээл эндэ хилын харуулшад түүхэдэ үзэгдөөгүй, домогто дуулдаагүй баатаршалга харуулаал! Баруун зүгэй хилын лейтенант А. Лопатинай заставын сэрэгшэд арбан хоёр хоногто түрэд дайдаяа хамгаалан, эрэлхэгээр зогсоо. Тэрэшэлэн политрук П. Родионов, лейтенант В. Тужлов, ахалагша лейтенант В. Девятых, младша лейтенант Н. Колотов болон бусадай баатаршалганууд Эхэ оронойимнай түүхэдэ мүнхэрэн ороо.

Хилын харуулай сэрэгшэдэй таби нэгэн жэлэй түүхын хуудаһануудые иража харахада, үнэн зүрхэнэй омогорхол, сэдьхэлэй этигэл найдал түрэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ хилын харуулшад Совет Армиин зэргэдэ оролсоод, Волгын эрьеһээ Берлин хүрэлсэһэн намтартай. 150 гаран хилын харуулшад Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, хэды мянган сэрэгшэд орден, медальнуудые абаа гээшэб!

Ногоон малгайтай хүбүүд... Агуу ехэ Октябриин тугые мандуулалсаһан, Үбэлэй Ордониие абалсаһан, фашис Германиин эшээн — Берлинэй рейхстаг дээрэ Илалтын туг хадхалсаһан хүнүүдэй хүбүүд эсэгэнэрэйнгээ хэрэгтэ үнэн сэхэ ябажа, дайшалхы уг заншалые арюун һайханаар дамжуулан абана. Тэдэнэр эсэгэнэрэйнгээ баатаршалгые дабтахаар бэлэн. Һаяхан Уссури мүрэн дээрэ болоһон үйлэ ушарнууд манай хилын харуулшадай — ногоон малгайтай хүбүүдэй эрэлхэг сэрэгшэд байһые, эсэгэнэр, аханарай нэрые нэрлүүлмээр байһые эли тодоор харуулба ха юм.

Мао Цзэ-дунай балмад бүлэгөөрхидэй тухирдаһан хунвэйбинүүдһээ түрэл Эхэ ороноо хамгаалжа, манай Буряад оронойшье хүбүүд Николай Петров, Владимир Бильдушкинов, Виктор Гаврилов гэгшэд баатарай үхэлөөр унаа. Улаан-Үдэ хотымнай хүбүүн Николай Петровой Улаан-Одоной орден тэрэнэй эхэдэ һаяхан барюулагдаба. Тиихэдэ ниислэл хотымнай нэгэ гудамжа Николай Петровой нэрэмжэтэ болгогдобо бшуу.

Түнхэнэй аймагай хүбүүн Эдуард Манзарханов Даманска арал дээрэ баатарлигаар тулалдаа. Шархатаһан нүхэдөө байлдаанай талмайһаа үргэлэн гаргаа. Өөрөөшье олон дайсадые автомат буугаараа һүнөөн унагаагаа.

Ногоон малгайтай сэрэгшэд... Оронойимнай хилын харуул дайнай урда тээхиһээ ехээр хубилаа. Хилэ сахилгада шэнэ техникэ хэрэглэгдэнэ. Мүнөө гансахан мори бэшэ, түргэн гүйдэлтэй машина, корабль, вертолет, самолёдуудые хилын харуулшад жолоодоно. Ногоон малгайтай хүбүүднай дайшалхы, политическэ һургууляа үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлжэ, Совет гүрэнэй хилэдэ бүхэ суурга үлгэнэ.

Хилын харуулшад гансааран бэшэ. Хилэ шадарай нютаг зон тэдэндэ ходо туһалдаг, хилэ эбдэгшэдые барилсадаг ха юм. Даманска арал дээрэ болоһон тулалдаанай үедэ Нижне-Михайловкын хэдэн хүн хилэ сахигшадта туһалаа һэмнай. Тэдэнэр правительствын шанда хүртөө.

Эхэ оронойимнай хилэ... 67 мянган километр һунаһан нангин хилыемнай ногоон малгайтай сэрэгшэд хёрхо наринаар сахина. Тэдэнэр Эхэ орон, түрэл парти, агуу ехэ арадтаа үнэн сэхэ. Альганайшье зэргэ газарайнгаа түлөө наһаяа үгэхөөр бэлэн.

Совет Социалис Республикануудай Союзай хилэнүүд ойроо хүрэшэгүй бата бэхи, нангин!



Даманска арал дээрэ Хитадай һүйдхэлшэлтэй тэмсэһэн хилэ сахигшад Москвагай Улаан талмай дээрэ.

Тэдэнэй дунда ахалагша лейтенант И. Стрельниковэй һамган Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан Лидия Стрельникова, «Дайшалхы габьягай түлөө» медаляар шагнагдаһан Нижне-Михайловка тосхоной госпромхозой бригадир А. Г. Авдеев.

АПН-эй фото.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН ЕҺО ЗАНШАЛААР...

МАНАЙ ЗАВОДОЙ хүдэлмэришэдэй зэргэдэ жэл бүри арбаад, зуугаадаараа эдир хүбүүд, басагад абтадаг гээшэ. Тэдэнэй олонхинь техническэ мэргэжэлэй һуралсал дүүргэһэн, үгышье һаа, юрэнхы һургуулиһаа сэхэ ерэһэн залуушуул байдаг. Тиимэ зониие хүмүүжүүлжэ, «гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ хүргэхэ», эрхим шэнжэ шанартай хүдэлмэришэн болгохо асуудал хадаа заводой аха үетэнэй гол хэрэгынь, хүндэтэйшье, харюусалгатайшье уялгань мүн болоно. Ушар тиимэһээ бидэ энэ асуудалда анхаралаа онсо хандуулдаг байнабди.

Залуу үетэниие революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын ёһо заншалаар хүмүүжүүлхын тулада элдэб янзын арга дүршэл хэрэглэгдэнэ. Энэ талаар манай туйлаһан зарим тэды дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, залуу хүн бүхэнэй өөрынь онсо шэнжые, абари зангые, бэлиг шадабарие һайн мэдэхэ, тэрэнэй хүн болохо, хүмүүжэхэ, ажалай үргэн замда орохо ябадалдань али болохоор туһалха гэжэ партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай анхарал оролдолгоёо гартадагые гэршэлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Манай заводой ашаглалгада үгтэһөөр гушан жэл болохоёо байна. Залуул предприяти гээшэ. Тиигэбэшье өөрынгөө һайн һайхан ёһо заншалтай, эбтэй эетэй, хүмүүжүүлхы ехэ коллектив боложо шаданхай, залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар дүршэһэн онол арга, шадабари тухайнь эндэ богонихоноор хөөрэхэ хүсэлэн түрэнэ.

Заводой һая ашаглагдажа байха үеэр гушан жэлэй саада тээ Иван Дмитриевич Клименко бусад нүхэдтэеэ хамта предприятиин мастераар хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Хаа хаанаһаа заводто хүдэлхөөр ерэһэн шэнэ кадрнуудые һургажа ехэ эрилтэ тэрэ үеын үйлэдбэри хүтэлбэрилдэг тушаалтадта табигдадаг һэн. Теэд Иван Дмитриевич тинхэдэ комсомолец, залуу ябаа бэлэй. Дааһан хэрэгтээ харюусалгатай, шуналтайгаар хандагша һэн. Тэрээ үеһөө эхилжэ, залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы бэлиг шадабаряа гаргажа ябадаг. Хэдэн үеын залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлээ. Тэдэнэрынь мүнөө заводой суута хүнүүд, дээгүүр зиндаагай тушаалтад болонхой хүдэлжэ байдаг.

Мүн коммунист И. Д. Клименкын хүмүүжүүлһэн олон хүнүүдэй тэрэнэй өөрынь хүтэлбэрилдэг участогта хүдэлжэ байдагынь бүришье һонин, анхарал татамаар. Энэ коллектив завод соогоо ходо түрүү зэргэдэ ябадаг. Зүгөөр олонхинь залуу хүдэлмэришэд байха юм. Ингэжэ эндэхи кадр хүдэлмэришэн залуушуулые шефтээ абанхай, тэдэнэртэ ехэ юумэ найдажа даалгадаг, тэдэнтэй шухала шухала хэрэг тухай зүбшэдэг, сугтаа шиидхэбэри абадаг байна. Гансахан 1968 оной туршада тус коллектив мүрысөөндэ 9 дахин түрүү һуури эзэлһэн жэшээтэй.

Энэ амжалта хадаа иматтал залуу хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар ябуулһанайнь үрэ дүн мүн. Эндэ цехэй ветеранууд. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадагшад, мэргэжэлтэд болон заводой хүтэлбэрилэгшэдэй залуушуултаяа ходо уулзажа байдаг ушар хадаа эндэ заншалта хэрэг болонхой. Теэд аха нүхэдэй залуу хүдэлмэришэдтэ зааха, нүхэр ёһоной һургаал үгэхэ юумэнь барагдаха аал?

Энэ цехтэ, мүн бусад коллективүүдтэ залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулха тусгаар комисси байгуулагданхай. Тэдэ комиссинуудай гэшүүдэт ажалай ветеранууд, эгээл хүндэтэй хүнүүд оруулагдадаг байна. Тэдэнэй үүсхэлээр залуу хүдэлмэришэдэй суглаан хирэ-хирэ болоод лэ зарлагдадаг. Тэрээн дээрэ залуушуулай ойрын үедэ бэелүүлхэ зорилгонууд тухай, ажалай журам сахилга тухай, хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндэ тухай, һуралсалай дүнгүүд тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг байна. Иимэ суглаанууд ганса январь, февраль һарануудта коммунистнууд А. П. Фроловой, Ю. Н. Кравцовой, И. П. Замнускиин, И. У. Асеевэй, Г. А. Чмелевой, Н. Ф. Кашмалкинай болон бусадай хүтэлбэрилдэг коллективүүдтэ болоһон байна.

Александр Петрович Фроловой ударидадаг цехэй хүдэлмэришэдэй олонхинь залуушуул юм. 18 наһа гүйсөөгүйшүүл эндэ жараад шахуу хүн. Тиимэһээ эндэхи партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд тэдэнэй дунда хүмүүжүүлгын горитой хүдэлмэри ябуулха уялгатай болоно. Энэ үүргэеэ шадамар бэрхээр дүүргэдэгшье байна. Залуу үетэндэ зорюулһан элдэб арга дүршэлнүүд эндэ заншанхай юм.

Жэшээнь, 1968 ондо болоһон нэгэ суглаан залуу үетэнэй хүдэлмэришэдэй зэргэдэ ороһондонь зорюулагдаһан байгаа. Тэрэ суглаан дээрэ баяр ёһололой оршон байдалда бүлэг залуу хүдэлмэришэдтэ мэргэжэлэй разряд олгоһон үнэмшэлгэ барюулагдаба, тэдэнэй гэртэхиндэ амаршалгын бэшэг олоной үмэнэһөө эльгээгдэбэ. Удаань заводой үнинэй хүдэлмэришэд тэдэнэй урда үгэ хэлэжэ, абьяастай бэрхэ, эдэбхитэй хүдэлмэришэн болохыень, зол жаргалтай ябахыень юрөөһэн байнад. Энэ суглаанай эсэстэ уран һайханай бүлгэмэйхид концерт табиһан байха юм. Иимэ хэмжээ ябуулгын хүмүүжүүлхы удха шанартай байһаниинь элитэ. Һайн һайхан сэдьхэлээр, халуун зүрхэнэй анхаралаар хүреэлжэ байһыень мэдэһэн хүбүүд, басагад смоторхол баясхалангаар, габьяата хэрэг үйлэнүүдээр харюулхые заатагүй хүсэдэг шуу.

Залуушуулай дунда хүдэлмэри ябуулдаг комиссинууд элдэб янзын асуудалнуудые шиидхэдэг, хамаарха хэрэгынь олон: залуу хүдэлмэришэдэй һургуулидаа хэр ябадагые, ямараар һурадагые шалгадаг, эдиршүүлэй салин хүлһэнэй бүридхэл хэжэ байдаг. Хэн нэгэ залуу хүнэй үдэрэй халаанай даабариие дүүргээгүй байгаа хадань, тэрэнэй ушар шалтагааниие заатагүй элирхэйлдэг, хэмжээ абадаг байна. Дээрэ хэлэгдэһэн цехэй дэргэдэхи иимэ комиссиие коммунист А. С. Жаринов хүтэлбэрилдэг. Энэ хүн өөрөө тус заводто аяар 1938 онһоо хүдэлжэ байдаг, урдань заводой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь ябаһан намтартай.

Түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, һара бүхэндэ залуу хүдэлмэришэнэй үдэр үнгэргэгдэжэ байдаг юм. Нэгэтэ «үйлэдбэриин түсэб дүүргэлгэдэ социалис мүрысөөнэй нүлөөлхы үүргэ тухай» асуудал зүбшэгдэбэ. Тус асуудалаар ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай инженер А. П. Червякова элидхэл хэһэн байгаа. Мүн ВЛКСМ-эй цехэй комитедэй секретарь мүрысөөнэй ябасые шалгаһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө, түрүүшүүл магтагдаһан, дутуу дундануудэлирхэйлэгдэһэн юм. Энэ суглаанай хүдэлмэридэ цехэй начальник, партбюрогой секретарь, профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ хабаадалсаһан.

— Залуу хүдэлмэришэд аха нүхэдэй халуун анхарал доро хүдэлдэг гээшэ. Тэдэниие хүмүүжүүлхэ, бэрхэ хүдэлмэришэд болгохо зорилгоор хамаг бэлиг шадабаряа гаргана. Жэшээнь, Санжай Шираповнч Гармаевые абаад хараял даа. Партиин гэшүүн хүн, энэ заводто 1939 онһоо хүдэлнэ, һүүлэй хорин жэлэй туршада үйлэдбэриин мастер тушаалтай. Энэ нүхэр үнгэрһэн үедэ хэды олон залуушуулые хүмүүжүүлээ, хүл дээрэнь гаргаа гээшэб! Залуушуултай хүдэлхэ өөрын баян дүй дүршэлтэй болоһон мастер,—гэжэ А. С. Жаринов хөөрөө һэн. Иимэ жэшээнүүд олон лаб даа.

Залуу хүдэлмэришэдэй дунда хүдэлмэри ябуулхадаа, эндэ тэдэниие техническэ болон үйлэдбэриин һуралсалда ходо хабаадуулжа, мэргэжэлынь дээшэлүүлхэ гэжэ аргагүй оролдодог гээшэбди. Юрэдөө, саг соонь һургаагүй хада һайн үрэ дүн туйлахань бэрхэтэй бшуу. Тусхай мэргэжэлээрээ залуушуул 120 часай программатай һуралсал гарадаг. Тиихэ зуураа түрүү дүй дүршэлэй һургуулида ябадаг. Жэшээнь, 1968 оной туршада иимэ һургуулиие 335 залуу хүдэлмэришэд дүүргээ. Тэрэ тоодо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ һургуули 135, продукциин шанар һайжаруулха — 127, технологическа шэнэ шадабари шудалха—73 хүн.

Түрүү, ахамад хүдэлмэришэдэй дүй дүршэлые согсолжо, тэрэниие ханалгатайгаар шэнжэлжэ, һайнаар шудалха гээшэ залуу үетэндэ эгээл аша туһа ехэтэй, бодото һуралсал болоно. Аха нүхэдэй арга дүршэлэй «нюусые» тааһан залуу үетэн саашадаа мэргэжэл шадабаряар түгэс, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд болодог. Энээниие манай ябуулжа байһан хүдэлмэри гэршэлжэ үгэнэ.

Залуу хүдэлмэришэдые ахамад нүхэдэй ажалай алдар солын үльгэр жэшээгээр һургаха хэрэгтэмнай заводой олон тиражтайгаар хэблэгдэдэг «Сигнал» газетэ хубитаяа горитойгоор оруулдаг гээшэ. Тэрэнэй хуудаһанууд дээрэ ажалай ветерануудай дүй дүршэл бэшэгдэдэг, тэдэнэй үгэ толилогдодог, залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Хамаг оролдолгоёо гаргадаг хүнүүд тухай ходо газетэ бэшэжэ байдаг шуу.

Жэшээнь, 1968 оной октябриин 18-най үдэр гараһан нэгэ номерто «Эдэнэр табан жэлэйнгээ даабари дүүргээ» гэһэн гаршаг доро эсэгэ хүбүүн хоёр Александр Федорович, Борис Александрович Мальцевтанай фото-зурагууд барлагдаа һэн. Александр Федорович заводой барингдаһан сагһаа хойшо хүдэлжэ байдаг ажалша, өөрынгөө хэрэг һайн мэдэхэ хүдэлмэришэн. Мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан үгэжэ ябадаг суутай. Эсэгын жэшээгээр Борис хүбүүниинь хүдэлдэг. Эсэгын хүмүүжэл абаһан энэ хүбүүн инмэл суудагараад байна ха юм.

Комсомолой организациин ажал ябуулгада партийна организациин зүгһөө нүлөөлдэг үүргын дээшэлһэнэй ашаар залуу үетэнэй дунда ябуулагдадаг хүдэл[...] үедэ эли бодо һайж[...] гыньшье хубилаа. Т[...] нүхэд, илангаяа коммун[...] хэрэгтэ анхаралтайгаар, [...] га ехэтэйгээр хандадаг бо[...] баа ниитын хүдэлмэри ябу[...] туһална, тэдэниие эдэб[...] али бүхы арга хэрэглэна.

Партийна организациин з[...] луу хүдэлмэришэдэй дунда [...] эмхидхэлэй хүдэлмэри[...] гые үшөө нэгэ иимэ ж[...] римталая. 1968 оной тур[...] сомолой зуурышалгаа[...] хүдэлмэришэн, инжене[...] скэ хүдэлмэрилэгшэ[...] зэргэдэ абтаһан байна. 1[...] түрүүшын кварталай үед[...] луушуул партиин зэргэ[...] байна. Харин 1967 ондо [...] 17 хүн абтаа һэн.

Хүдэлмэришэн ангиин [...] лаание ажалай алдар со[...] шалхы баатаршалгын ёһо[...] лаар, үбгэ эсэгэнэрэй габ[...] шээгээр һурган хүмүүжү[...] шэ партийна организаци[...] рилгонь мүн. Имагтал [...] зэлтэйгээр хүдэлмэреа т[...] бди. Агууехэ Ильичэй [...] 100 жэлэй ойдо бэлдэхэ [...] хамаг анхаралаа табан ж[...] дүүргэлгэ, үлүүлэн дү[...] зорюулхаһаа гадна, мү[...] жа ябаа залуу үетэнөө В. [...] нинэй заабариин, тэрэн[...] лай ёһоор һургаха, ажа[...] тайгаар Эхэ орондоо, ту[...] мунис партидаа үнэн с[...] мүүжүүлхэ уялгатайбди.

В. КЛ[...]
Улаан-Үдын авиацион[...] парткомой секретари[...]

Ажалай эмхидхэл ба экономико

«ХАШАН МОРИНДО ХАРГЫ ХОЛО»

> «Тусхай мэргэжэлтэй болгохо гээшэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ тон зүб зам байһаниинь элитэ. Тиимэһээ тэрэниие бүри эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ шухала».
> (КПСС-эй ЦК-гай 1968 оной октябриин Пленум дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн элидхэлһээ).

Мүнөө Гильбэрын «Коммунизм» колхозой конторо соо парткомой секретарь Гомбо Эрдынеевич Санжиевтай артелиин ажал хүдэлмэри, амжалта туйлалтанууд тухайнь хөөрэлдэжэ һуунабди.

— Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ажахыдамнай зарим тэды урғалта бии гэжэ тоолонобди. Харыт даа,— гээд тэрэ ебхэгэр зузаан саарһа, дансануудые дэлгэнэ, дабхар дабхар тоонуудые нэрлэнэ.

— Хэрбээ гурба-дүрбэн жэлэй саана үнеэн бүриһөө 1450 литр һү һаадаг байһан һаа, нёдондо үнеэн бүриһөө 1704 литр һү һаагаабди. Тиигэжэ энэ үе соо гүрэндэ һү худалдалгые 5453 центнерһээ 8506 центнер хүрэтэр ехэ болгообди. Мүн мяха худалдалгашье горитой дээшэлүүлэгдээ, олзо доходшье һайса оруулагдаа,—гэжэ парткомой секретарь жэлэй тоосооной дансануудые ирана.

— Энэ жэлыешье баһал муу бэшээр эхилээбди гэхээр. Гүрэндэ мяха, һү худалдаха жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ,— гэнэ Гомбо Эрдынеевич.

Нээрээшье эдэ гоо, баримтануудые харахада, тус колхоз нилээд хүгжэжэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэгээр абадаг болохо талаар урагшаа яһала дабшалта хээ гэжэ һанахаар байна. Теэд эдэ туйлаһан зарим тэды үрэ дүнгүүдынь мүнөөнэй эрилтэдэ хэр зэргэ харюусана гээшэб? Ажахые улам саашадань хүгжөөхэ талаар бии байһан бүхы арга боломжонь хэр гүйсэд хэрэглэгдэнэ гээшэб? Сээжэ дээрээ гараа табижа, энэ асуудалда сэхэ руунь харюусаха болоо һаа, колхозой мүнөө туйлажа байһан үрэ дүнгынь бидэнэйшье, мүн артелиин гэшүүдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэдынишье һанаа сэдьхэлые ялашье ханаахагүй гэжэ хэлэхээр байна.

Зай хараад үзэел даа. Колхоздо нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1700 гаран килограмм һүн һаагдаа гэжэ дээрэ дурдагдаа һэн. Харин тиихэдэнь эдэнтэй тон адли эрхэ байдалда байһан хүршэнэрынь Кировэй нэрэмжэтэ, «8-е Марта», «Маяк» колхозууд, мүн Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахы үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000-2480 килограмм һү һаагаа бшуу.

«Коммунизм» колхозой үхэр мал бусад ажахынуудайхиһаа юугээршье дуту бэшэ. Үбһэ тэжээлээршье һайса хангагдана. Энэ ажахы тарянай, сабшалан, бэлшээриин газарааршье аймагайнгаа бусад колхоз, совхозуудһаа нэгэшье дутуугүй, зариманһаань үшөө үлүү байха. Теэд юун дутанаб? Энээн тухай һүүлдэ тоггожо хэлэхэб.

Хэнэйшье мэдэһээр мүнөө үнеэн бүриһөө жэл соо 1700 килограмм һү һааха гээшэ тон бага. Үнеэдээл һү багаар һааһанһаа боложо, колхоз гарза гайда ехээр ороно, абтаһан һүнэй өөрынь сэншье ёһоор хямдарнагүй ха юм. Жэшээлхэдэ, 1966 ондо колхоз үнеэн бүриһөө 1400 гаран килограмм һаагаад, гүрэндөө хамта 6254 центнер һү худалдажа, энэ һалбариһаа 30,9 мянган түхэригөөр үритэжэ, гарзатажа гараа һэн. Тиихэдэ 1967 ондо гүрэндөө 7078 центнер һү худалдажа 13,4 мянган түхэригэй гарзада ороо. Нёдондо мүн лэ үнеэн бүриһөө 1704 һү һаажа, 8506 центнер һү худалдаад, арба гара мянган түхэригэй гарзада ороһон байна.

Гансахан эдэ хэдыхэн тоонууд дээрэһээ харахада, үнеэдэйнгээ һү шэмые эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндөө ехээр худалдадаг болохо бүринь лэ абтаһан һүнэйнь гарза бага болоно бшуу. Мүн гэрэнэй өөрынь үнэ сэншье хямдарна. Колхоздо хоёр жэлэй саада тээ абтаһан центнер һүнэйнь өөрын үнэ сэн 19 түхэригтэ байгаа һаа, мүнөө 17 түхэригтэ оронхой. Хэрбээ колхозой бүхы фермэнүүдэйнь үнеэн бүриһөө хоёр мянган килограммһаа дээшэ һү һаагаад байгаа һаань, сагаан эдеэнэй өөрынь үнэ сэн үшөө ехээр хямдарха, ашаг олзоньшье нилээд дээшэлхэ байгаа ха юм.

Тэды шэнээн һү һааха арга боломжошье гүйсэд бии. Аяар долоо-найман жэлэй саада тээ эндэхи түрүү һаалишад Н. Пурбуева, Р. Гармаева болон бусад үнеэн бүриһөө 2000 гаран литр һү һаадаг һэн. Харин нёдондо колхозой гуша гаран һаалишадай оройдоол дүрбэниинь үнеэн бүриһөө тэды шэнээн һү һаагаа. Ингээд ерэхэдээ арбаад шахуу жэл соо эндэ биратай хубилалта болоогүй бшуу.

Энээнэйнь ушар шалтагаан олон. Түбхын түрүүн үнеэдэй үүлтэр һайжаруулха, харууһа, тэжээлшье зүбөөр эмхидхэхэ талаар һүүлэй арбаад жэл соо эндэ өөдэтэй юумэн хэгдээгүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Гүүртэ, фермэнүүдтэнь зоотехническэ тоо бүридхэл ёһоор хэгдэнэгүй. Тэндэнь яяр муу үүлтэрэй, дутуу хүхэтэй, хүгшэржэ муудашаһан үнеэд олон ябана. Бодото һайн, һү шэмэ ехэтэй үүлтэрэй эмэ тугал, буруунуудые багаһаань илгажа, зүбөөр түлжүүлхэ талааршье биратай юумэн хэгдэнэгүй. Нёдондо 120 толгой һайн эмэ гунжадые илгаһан аад, тэдэнээ ёһоор эдеэлүүлээгүй, хаһа сагтань ороондо оруулаагүй. Жэшээнь, малшан Бимба Шарановай гүүртэдэ таби шахуу томо гунжадай олонхинь үрэжүүлэгдээгүй ябана. Мүнөө колхоздонь үрэжүүлэгдэхээр болоһон, бэеэ хүсэһэн 200 шахуу гунжад, дүнжэд бии. Тэдэниие зүбөөр харууһалжа, тобир тарган байлгаад ороондо оруулаа, түрүүлээ һаань, хэды олон тугал нэмэжэ түлжүүлэгдэхэ бэлэй. Энээн тухай артелиин главна зоотехник Б. Д. Лабацыренов, отделениин зоотехник А. И. Анохин гэгшэд юун гэжэ бодоно хаб? Энэмнай тэдэнэйл сэхэ харюусаха асуудал бэшэ аал?

Колхозой бүхы фермэнүүдтэ тусгаар салин абаад байдаг техник-үрэжүүлэгшэд бии. Тиигэбэшье тугаллаһан үнеэдынь үни удаан үрэжүүлэгдээгүй ябана, зариманиинь һүүлэй һүүлдэ һубайрна. Нёдондо эндэ зуун үнеэн бүриһөө мнил 60 тугал абтаһан байгаа. Жэл соо зуу шахуу тугал гарзалаа.

Үшөө нэгэ иимэ асуудалда тогтомоор байна: Колхоздо бүхыдөө 1950 гаран эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 600 шахуу үнеэд тоологдоно. Ондоогоор хэлэбэл, бүхы һүрэгэй 35 процентнь үнеэд болоно. Илангаяа городто дүтэ байдат, сагаан эдеэ ехээр абаха тусхай мэргэжэлтэй ажахы аад, иимэ үсөөн үнеэдтэй байха гээшэ яашье зохиһогүй. Ядахын сагта үнеэдээ 50—60 процентдэ хүргөөд, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограммһаа доошо бэшэ һү һаадаг болоод байгаа һаа, энэ һалбариһаа ашаг олзо ехээр оруулагдаха бшуу. Мүн тэндэхи ажал хүдэлмэриие оньһожоруулхын тула баһал юуншье хэгдэнэгүй.

Гадна үнеэдэй олоороо һубайрһан, тугалнуудай гарзалһан, мүн бэеэ хүсэһэн гунжадай хаһа сагтаа ороондо ороогүй ябаһанһаа боложо, үхэрэй мяха ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха хэрэгшье нилээд гэдэргэ татагдана. Жэшээлхэдэ, 1958—1960 онуудта колхоз зуун үнеэд, гунжад бүхэнһөө 112 тугал түлжүүлжэ, жэлдээ 1431 центнер үхэрэй мяха гүрэндэ худалдадаг байгаа. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ ёрбйдбоl 949 центнер үхэрэй мяха тушааһан. Байгша ондо үхэрэй мяхан үшөөшье бага худалдагдахаар хараалагдана.

Тэрэшэлэн эндэ үхэр малые жэлэй дүрбэн сагта шахан, бэлшээн таргалуулха хүдэлмэри мүртэй эмхидхэгдэнэгүй.

Хонин һүрэг колхозой гол һалбаринуудай нэгэн гэжэ тоологдоно. Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ эндэһээнь һанаһанда хүрэмэ һайн үрэ дүн туйлагданагүй. Нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө мнил 62 хурьгад абтаад, хонин бүриһөө 2,8 килограмм нооһон хайшалагдаа. Мүнөө жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 76 хурьган абтанхай. Энээниинь долоо-найман жэлэй саада тээхи үрэ дүнтэйнь жэшэхэ болоо һаа, урагшаа бэшэ, харин гэдэргээ алхам хэгдэһэн болоно.

Ингээд ерэхэдээ колхозой тусхай мэргэжэлтэй болоһонойнь аша үрэ алин гээшэб гэжэ асуухаар болоно. Эгээл энэ янзаараа урагшаа дабшаха болоо һаа, «хашан моринда харгы холо» гэдэгтэл, түрүү ажахынуудые хүсэжэ, тэдэнэй зэргэдэ гарахань тус колхоздо бэрхэтэй байна. Гол һалбаринуудтаал эрид түргэн хубилалта хэхэ ёһотой, хэхэ аргатайшье.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

Улаан-Үдын аймаг.



Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хоёрдохи отделениин теплицын хүдэлмэрилэгшэд эртын үгэрсэ суглуулжа, Улаан-Үдэ хотын худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта тушаажа эхилээ. Отделениин огородшод энэ жэлдэ үгэрсын баян ургаса хуряана. Эндэхи хүдэлмэришэн Дулма Мижитовна Мижитова ажалдаа һайн амжалта туйлана. Зураг дээрэ: Д. М. Мижитова.

А. КНЯЗЕВАЙ фото.

УҺАН ЗАМААР

Улаан-Үдын пристаниин уһан замшад В. И. Ленинэй алдарта 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ажалай вахтада жагсанхай. Уһан замай нээгдэһэн үеэр хүдэлмэриин үндэр бүтээсэтэ габшагай ажалаар угтагдаба.

Үнгэрһэн арбан хоногой туршада холын пристаньнүүдһээ хэдэн зуугаад тонно тараан зөөгдөө. Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ 500 гаран тонно горючи болон тоһодолгын материал Бэшүүрэй, Хяагтын аймагуудай колхоз, совхозуудта хүргэгдөө. Эдэ бүгэдые гол мүрэн дээгүүр шэрэлгэдэ судныи команда 10 үдэрэй туршада Харлангай пристаньдэ гурба дахин ошожо, тэндэһээ 600 тонно таряа асарһан байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шкипер Л. М. Толчкова ээлжээтэ тамаралгадаа бэлдэжэ байна.

Д. БАЛДАНОВАЙ фототекст.



«ВОСТОЧНЫЕ САЯНЫ» КОЛХО[...]

Баян ургасын түлөө

«Восточные Саяны» колхозой Галбайн отделениин механизаторнууд хэдыхэн үдэрэй туршада 300-аад гектар шэниисэ, 125 гектар дээрэ горох тариба. Тракторист Б. Малаханов сеялкэшэн Д. Шараев хоёр халаан соогоо 27 гектарта тарилга хэхын оронло 40 гектарта хүргэнэл.

Тэрэшэлэн Сагаан Нуурай отделенидэхи И. Сороковиковой хүтэлбэрилдэг звено хоёр үдэрэй туршада 90 гектар дээрэ һайн шанартайгаар тарилга хэжэ амжаа. Тус отделениин механизаторнууд гурбан үдэрэй туршада 360 гаран гектарта шэниисэ, 80-аад гектарта горох тариба.

— Мүнөө жэлэйнгээ тарилгые арбан хоёр үдэр соо сүм дүүргэхэ зорилготойбди. Намартаа гектар бүриһөө 15 центнер ургаса хуряаха бэшэ ха гүбди. Юуб гэхэдэ, тарһалангай газар нилээдгүй үтэгжүүлэгдээ һэн,—гэжэ дээрэ дурсагдагша колхозой т[...] нүхэр С. Л. Полхонов х[...]

Сабшалан, бэлш[...] сэбэрлэгдэн[...]

Колхозой Сагаан Нуур[...] рай һубагай отделени[...] та дээрэ 400 гаран ге[...] шалангай болон бэлшээр[...] бутуула, болдогуудһаа сэ[...] жэ байнхай. Энэ ажал[...] Чемезов хоёр тус тус[...] зертой ДТ-75 трактор[...] ранхай. Тэдэнэр һаяар 1[...] тарые хэрээһалуулэн б[...] байна.

Теплицэ бариг[...]

Хуурай һубагай о[...] һаяар томо бүрхөөтэй [...] теплицэ бариглажа [...] Тэрэ хадаа уһаар дулаа[...] даг болохо байна.

Б. БИР[...]

Түнхэн.

ГЕРОЙТОЙ УУЛЗАЛГ[...]

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда шалгаржа, Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн летчик Петр Тимофеевич Харитонов Закаменск хотын ажалшадтай уулзаба. Һаяхан № 1, № 2 дунда һургуулинуудай һурагшад болон багшанартай уулзажа, өөр тухайгаа, мүн дайшалхы нүхэдэйнгөө габьяа туй[...] жэ, суглараагшадые һ[...]

Һаяар Петр Тимофее[...] гай Цахир, Баян гол, С[...] лон бусад нютагуудаар, [...] дын комбинадай ажалша[...] заха юм.

Д. БАЛДА[...]

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХУУДАҺАНУУДҺА[...]

КУЛЬТУРНА БЭЛШЭЭРИ БИИ БОЛГОГДОХОНЬ

Борьёогой совхозой һаалиин үнеэд зунай үедэ ойро шадараа һайн бэлшээригүй юм. Тиимэһээ фермын малшад үнеэдээ холо газарта туужа, үлүү сагаа барадаг байһан. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд малшадайнгаа хүсэлые дэмжэн, Нюуга тосхон шадар һаамхай үнеэдые бэлшээхэ культурна бэлшээри бии болгохоор шиидэбэ. Мүнөө тэндэнь сабшалан һайжаруулха тусхай отряд бии болгогдоод, наг шэбхэ зөөжэ эхилэнхэй. Энэ хүдэлмэридэ тэргэтэй зургаан трактор, бульдозер болон шэбхэ ашаха түхеэрэлгэ хэрэглэгдэнэ.

Шэнэ бэлшээриин зарим участогууд жэгдэлэгдэхэ, тэндэ ногооной үрэһэн таригдаха, уһалуури хэгдэхэ, минеральна үтэгжүүлэгэ тараагдаха. Мүн тус бэлшээриин 120 гектар газар хорёологдохо юм.

«ЗЭДЫН ҮНЭН».

АВИАТОРНУУД ТУҺАЛНА

Хамар Дабаанай саада тээ аймагаймнай ажахынуудай бэлшээри оршодог. Һаяар ажахынуудай малшад 10 гаран мянган толгой эбэртэ бодо малаа туужа, холын бэлшээридэ гарахаар бэлдэжэ эхилэнхэй. Үргэдэй, Сухарта, Золто гэжэ газарнуудта мал туужа абаашаха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Энээнһээ гадна, тэндэ малда хэрэгтэй бүхы юумэнүүд, мүн малшадта шухала хэрэгтэй болодог пеэшэн, хүнэһэ хүшэ болон медикаментнүүд саг соогоо абаашагдаха болоно бшуу.

Мүнөө хэдэн үдэрэй туршада тус бэлшээринүүд дээгүүр «МИ-4» түхэлэй вертолёт ниидэдэг болобо. Вертолёдууд бэлшээринүүд дээрэ арбаад тонно тэжээлэй дабһа абаашажа буулгаба. Саашадаа бусадшье хэрэгсэлнүүд иимэ аргаар зөөгдэхэ юм.

«САЯНЫ».

Түнхэнэй аймаг.

НИКИТИНЭЙ НУУРТА — ОМОЛИИН ЖАРААХАЙ

Загаһа үсхэбэрилдэг Большереченскын пункт Байгал шадархи Сор нуурта омолиин жараахай табидаг байһан. Урдань тус нуурта табигдаһан омолиин жараахайнуудые хомхой алгана, сурхайнууд хюдадаг байһан юм. Тиимэһээнь загаһа үсхэбэрилэгшэд энэ жэлдэ омолиин жараахайнуудые ондоо — Никитинэй нуурта асаржа табиһан байна. Дулаан болотор тус нуурта хамта дээрээ 400 миллион жараахай табигдахаар хараалагданхай.

Загаһа үсхэбэрилэгшэд омолиин жараахайе бүри олон болгохын зорилгоор пунктынгаа байра байдалые үргэдхэжэ эхилээ. Тус пунктын хүдэлмэрилэгшэд ерэхэ жэлдэ 400 миллион омолиин жараахайн оронло 800 миллион болгохо зорилго урдаа табина.

В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон тус коллективэй дундаһаа техник З. В. Хэлина, загаһа үсхэбэрилэгшэд А. Е. Антонова, А. И. Буркова гэгшэ[...] ябана.

«БАЙКАЛЬСК[...]»

Кабанск.

ЭДЭБХИТЭЙ КОМСОМОЛШУУ[...]

Калининай нэрэмжэтэ колхозой комсо[...] рай тарилгын үедэ өөһэдынгөө хубитые [...] рилго урдаа табиһан юм. Тиин тус колхо[...] залуушуулай арба нэгэн агрегат эмхидхэгд[...] бүхэндэ хубаагдажа үгтэһэн байгаа. Энэ[...] колхозой комсомолой комитедэй секретарь [...] ва тусхай агитбригада эмхидхэжэ, таряаша[...] торнуудтаа айлшаар ошожо, концерт харуу[...] хөөрэлдөө үнгэргэнэ. Мүн эдэнэрэй хүсөө[...] рилга дээрэ эрхим һайнаар ажаллажа ябаһа[...] торнуудай габшагай ажалые харуулһан тусха[...] хы хуулаһан, ханын газетэ гаргагдаа.

«БИЧУРСКИЙ ХЛЕ[...]»

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Байгал далайн мүльһэнһөө һалахын [...] загаһа агналга түлэг дундаа оробо. Эдэ [...] гаан халхабша урдаа түлхиһэн ангууша[...] игаажа хэбтэһэн сөөрэм тээшэ бүри ол[...] дэг болонхой. Ангуушад соогоо А. Ф. Ку[...] Шишмарев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звено[...] таа 118—119 хаб загаһа барижа, буса[...] жалта туйлаба. Мүнөө Хойто Байгалай за[...] водто 360 хаб загаһан тушаагдаад байна. [...] даа аймагай ангуушад абаһан уялгаа дүү[...]

«СЕВЕРНЫЙ Б[...]»

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭҺЭЭР

Хабарай харгын угаа хүшэр, хүндэшье [...] жиин пунктын модо бэлэдхэгшэд үнгэрһэн [...] сэбтэ даабариие болзорһоонь урид дүүргэбэ. [...] тын модо бэлэдхэгшэд түсэбһөө гадуур 200[...] модо бэлэдхэбэ. Тэрэнэй 1200 кубометр[...] модон юм. Эдэнэрэй дундаһаа В. С. Михай[...] бэрилдэг мастерска участогай модо бэлэд[...] амжалтатай. Эдэнэр апрель һарынгаа түсэ[...] 1500 кубометр модо бэлэдхэһэн байна. Пет[...] Владимир Белигэй хүтэлбэрилдэг бага ком[...] гадынхид мүн лэ һайн амжалта туйланха[...]

Модо зөөлгэн дээрэ ажаллаһан жолоошо[...] Г. Карпов, В. Вильмов, А. Мясников, В. [...] лон бусад нэгэ халаан соо хоёр даабари [...] хэ сусахые мэдэнгүй, ажалдаа шунан оро[...] ашаар Лөбяжиин пунктын модо бэлэдхэгша[...] дэ түрүүлжэ ябана.

«БАРГАЖАНАЙ [...]»

...СР-эй ХИЛЭ ОЙРОО ХҮРТЭШЭГҮЙ БАТА БЭХИ, НАНГИН!

Ц.-Д. ХАМАЕВ

...РГЭГ ...СОНОБ

...хэнэб —
...рна зүгтэ —
...ерэ.
... буумни
... соомни
...
... һуни
... һара
...эн шэнги.
...
... дууһан
... шэнги.
... тала —
... удха,
... болоно.
...оло
... түглэ
...бана.
...үйб.
...юумэн мэхэлхэгүй.
...
... буумни
...уй.
... шинним
...үгэ
... соом.
...ыми
...сэг
... соом.
...угадаа
...лнаа
...
...үрэгым
...онзэ
...
...үй хэншье.
...ошни
...
...үй хэншье.
...тэс
...б.



Үүр туяарха.
Үүлэгүй сэлмэгтэ
Үүдэеэ нээхэш.
Номин сэнхиртэ
Одон болоод
Ниидэхэб.
Энэ бишни
Эхэ оронойнгоо
Хилые —
Тунхаришагүй эрэлхэг
Сахижа, хаража
Байнаб.
Дахяад хэзээш
Дарнин утаан
Гутангүй,
Дахяад хэзээш
Даманскамнай
Хүлгэнгүй, —
Байхынь түлөө
Бүргэд хурсал
Нюдэмни;
Байхынь түлөө
Батаар лугшанхайл
Зүрхэмни.



Эхэ ороноймнай олон мянган хото городуудай галнууд һүниндөө яларжа, түмэр харгыи түбэрхэ, гол мүрэнүүдэй шууян урдаха, сэл ногоон набшаһаяа надхуулһан ой модоной хүүехэ, заха хизааргүй үргэн таряалан дээгүүр хабарай һалхинай һэршэгэнэхэ дуулдана.

Эдэ бүгэдые совет хилын харуулшад хёрхо наринаар сахижа, дайсанай ямаршье добтолгодо шанга сохилто үгэхөөр бэлэн зогсонод.

ТАСС-ай фото.

АЛДАР НЭРЭНЬ МҮНХЭ

НИКОЛАЙ ПЕТРОВ, совет хилэ сахигша, Даманска аралдахи баатар. Армида ошохынгоо урда тээ Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй түрүү хүдэлмэришэн байһан. Маогай булэгэйхидэй тухирдаһан хитад хунвэйбинүүдэй совет хилэ руу добтолон орохдо, эрэлхэгээр тулалдажа, Эхэ оронойнгоо нангин хилые хамгаалаа. Тиигээд хоротон дайсанай һомондо дайрагдан унаһан юм.

Үнэн шударгы совет патриот Николай Петровай габьяа үндэрөөр сэгнэгдэн, засаг түрын үндэр хайра — Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан байна. Һаяхан Буряадаймнай ниислэл Улаан-Үдэ хотын городской Совет ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй социалис городогой нэгэ гудамжые Николай Петровай нэрээр алдаршуулха гэһэн шиидхэбэри абаба.

Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, нэрэ хүндые алдаршуулагшын габьяа мүнхэдөө дурсагдаха болобо бшуу.

Д. ДАРМАЕВ.
ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн.

БААТАР ХҮБҮҮДЭЭРЭЭ ОМОГОРХОГТЫ!

(Хилэ сахигшын публицистикэ)

1.

ЭХЭ ОРОНОЙ нангин хилэ гээшэ гансашье газар дайда, агаар, уһан гол, далай, хада уула, элһэн губяар һунадаг бэшэ, харин, ногоон малгайтай сэрэгшэдэй зүрхэн соогуур гарадаг гэжэ юундэшьеб би һанадагби. Эндэл хилэ дээрэ алба хэжэ байхадаа, автомат буугаа гартаа адхан зогсоходоо, хүн бүхэн ямар харюусалгатай, ямар хүндэтэй даабари абаһанаа мэдэдэг ёһотой.

Хилэ дээрэ мүнөө үедэ алба хэжэ байһан хүбүүд бидэнэй нүхэд, дүүнэр, үринэр ха юм даа. Үшөө һахал ургаагүй, арба юһэ, хорихон наһатай хүбүүдтэмнай гүрэнэй хилын харуул даалгагданхай. Эдэ хүбүүднай арад зонойнгоо этигэл найдабарние харюулжа шадана гээшэ гү гэһэн асуудалда харюусаха дурам хүрэнэ.

Тэсэгэн һая Уссури мүрэн дээрэ болоһон үйлэ хэрэгүүдэй һүүлээр, тэндэ баатарай үхэлөөр унаһан Николай Петров тухай хөөрэлдөөнэй болоһые шагнаа һэм.

— Юрын хүбүүн һэн даа. Телестудиин штатнабэшэ фотограф ябаа юм.

— Даруухан, олон үгэгүй, жнирэйл хүбүүн бэлэй.

— Жагтэй байна.

— Жагтэйдаэ ямар байнаб? —гэһэн асуудал табин алдатараа, юундэшье абяа гараагүйб.

Эгээл тэрэ үедэ өөрынгөө алба хэһэн жэлнүүдые һанаад орхёо һэм. Үһэеэ абхуулжархиһан, гүлмэр залуухан (даншье гүлмэрнүүд), нарихан торшогор бэетэй хүбүүд ошоо һэмни. Сэрэгэй хубсаһа үмдэхэлөөрөө хүнэй ондоо, ямаршьеб томо шэнги болошодогые тэндэл ойлгоо һэм. Тиигээд бидэнние хоёр, гурба һара соо сэрэгэй, хилын хэрэгтэ һургаад, хилэ сахихыемнай эльгээхэдэнь, этигэмээр бэшэ, одоол нэгэ айдаһа хүрэмөөр шэнги, дан лэ харюусалгатай мэтэ байгаа. Үнэн дээрээ хилын заставада ерээд, автомат буу үргэлөөд, түрүүшынхеэ хилэ сахихала гарахадаа, ямар харюусалгатай, ямар хүндэтэй албанда абтаһанаа, хэды ехэ даабари дүүргэхэеэ байһанаа гансата мэдэрээ һэмди. Үхибүүн, балшар наһанайш гэнэн хонгор занишье орхигдожо, хэдэхэн һарын туршада ёһотой сэрэгшэд болошоһон шэнги һэмди.

Заставын начальник бидэнтэй уулзажа, хилэтэеэ танилсуулаад, бусажа ябахадаа, иигэжэ хөөрэһэн юм:

— Таанад, үшөө томо болоһон хүбүүд гээшэт. Харин бидэ хорин зургаан оной хүбүүд арбан долоотойхон байхадаа фронт ошожо, шуһата дайе хоёр нюдөөрөө хараһан зомди. Үхэл гээшыеш үзөө, хараабди.

Залуу наһан... Гүлмэр үе. «Мүнөө үеын залуушуул даншье томоогүй болошоо. Бидэнэй үедэ ямар һэм» —гэжэ хэлэхэ наһатайшуултай ушарһанби. Одоол эндэ хилын харуулда ябаһан гүлмэр хүбүүдэй намтар тухай хөөрэмөөр.

Минии алба хэжэ байһан заставада капитан Анатолий Петрович Киреев гэжэ хүн бии һэн. Тэрэнэй хөөрөөн элихэнээр һанагдана.

Анатолий Петрович арба юһэтэй ябахадаа, Эхэ оронойнгоо урда хилын нэгэ заставада алба хэхэеэ ерээ һэн. Дайнай һүүлээрхи хүндэ хүшэр жэлнүүдэй нэгэн, 1947 он бэлэй. «Халуун шулуу» һайса долёоһон хорин таба, хорин зургаан оной хүбүүд үшөө табигдаадүй байгаа. Тэдэнтэй сут алба хэхэдэ, нэгэл талаараа хүшэршэг һэн гэжэ Киреев хөөрөө юм. Юуб гэхэдэ, үбсүүгээрээ дүүрэн орден, медальнуудые зүүжэрхиһэн сержантнуудай шанга гээшэнь.

— Таанад бидэн шэнгеэр байлдаанда орожо үзөөгүйт. Хилэ дабаһан дайсанай буудаа һаань, айгаад, гүйлдэшэхэдөө болохо барһад ха юмта, —гэжэ хэлэхэшье хүнүүд олдохо.

Уданшьегүй нэгэ ушар болоно, залуу сэрэгшэдэй эрэлхэг, зориг ехэтэй байһые, дайсанай урдаһаа сухарингүй бодохо байһые эли тодоор харуулба.

...Сэрэгшэ Анатолий Киреевэй сахижа байһан участок дээрэ хон-жэн. Наранай үдэһөө үнгэрөөд байтар, гэнтэ бүрхэжэ, «афганец» һалхин галзууршаба. Киреевтэй сут ябаһан хүбүүн нюдэеэ нээжэ ядан, эндэхи газарай уларилые хараажа оробо.

Гэнтэ бордоһон соогуур дүрбэн һүүдэр бүрэлзэжэ, хилэ сахигшадай вышкэдэ туласа ерэбэ. «Дайсад» гэһэн бодол Анатолиин толгойдо сахилгаан мэтээр зуралзан оробо. «Байлдаанда» гэжэ шангаар хашхарха зуураа, хажуудахи нүхэрөө түлхижэ, доошоо зааба. Нүгөөдэнь мэгдэн алдажа, телефоной трубкада аһаба.

Дайсад дороһоо хашхарна:

— Бээ тушаагты! Бидэ дүрбэбди, таанад хоёрто!

Харюудань Анатолий Киреевэй винтовкын һомон эшхэрбэ. Буудалдааншье эхилшэбэ. Манай хоёр сэрэгшэдэй хорголохо, бээ нюуха газар үгы: вышкын бүүдхые алишье тээһээнь буудахада зохид, тааруу.

Гараа хүндөөр шархатаашье һаа, хоёр сэрэгшэд дайсадтай эрэлхэгээр тулалдажа, туһаламжын ерэтэр, нэгыень алаад байба.

Энэ баатаршалгынгаа түлөө абаһан медаляа капитан Киреев бидэндэ харуулдаг һэн. «СССР-эй гүрэнэй хилые сахилгада шалгарһанайнь түлөө» гэжэ тэрээн дээрэнь аржытар бэшээтэй.

Хори хүрэжэ ябаһан, гүлмэрхэн хүбүүн иигэжэ Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа үгэхөөр бэлэн байгаа ха юм. Иимэл даа, совет хилын харуулшад.

2.

ДАМАНСКА АРАЛ дээрэ баатарлигаар унаһан буряад хүбүүн Владимир Бильдушкинов, Улаан-Үдэ хотымнай хүбүүд Николай Петров, Виктор Гавриловшье хори наһаяа гүйсэжэ ябаһан эдирнүүд бэлэй. Мао Цзэ-дунай булэгэйхидэй тухирдаһан — хунвэйбинүүдһээ Эхэ оронойнгоо нангин газарые аршалхадаа, тэдэнэр үнэн зүрхэндөө хадагалжа ябаһан найдал этигэлээ заахашье алдаагүй. Юунэй, хэнэй, ямар хэрэгэй түлөө тэмсэжэ, тулалдажа байһанаа ойлгожо ябаа ха юм.

Иимэл юрын аад, Эхэ орондоо үнэнхэ дуратай, эсэгэнэрээ улаан шуһаараа олоһон жаргалые ойлгоон лэ хүбүүднай дайсанай урдаһаа заахашье сухарингүй, эрэлхэгээр тулалдаг, хэрэгтэй болоо һаань, ами наһаяа үгэдэг ха юм. Даманска аралай баатарнуудай габьяае дахин дахин дурсажа, эсэгэнэр, аханарай нэрэдэ хүрэмэ, тэдэнэй ёһотой халаан болохо залуу үетэн ургажа байна гээд баталан хэлэнэбди. Үеһөө үедэ дамжан ерэһэн революционно эстафетые гар дээрэе абажа, нэрэтэй түрэтэйгөөр саашань хүргэжэ шадаха залуу үетэн ургажа байна гээд урмашанабди.

«Баатаршалга гаргамаар үе ажабайдалһаа олдодог», — гээд арад зон дэмы хэлсэдэггүй. Даманска арал дээрэ унаһан хүбүүд сууута баатарнууд болохомнай гэжэ эрмэлзээгүй, хэхэл хэрэгээ хэжэ, дүүргэхэл даабаряа дүүргэжэ ябаа. «Эхэ оронойхилэдэ аюултан сагай ерээд байбал, ами наһамнай заахашье гамгүй» гэжэ тэдэнэр батаар мэдэжэ, ойлгожо ябаа.

Зүб даа. Һүүлшынгээ дуһал болотороо Эхэ ороноо, арад зоноо аршалха ёһотойбди, хэрэгтэй болоо һаань, ами наһаяашье үгэхэбди гэһэн тангаригта эрмэлзэл шуһа мяхандамнай, улаан зүрхэндэмнай шэнгэнхэй бэшэ аал?

3.

ЭХЭ ОРОНОЙМНАЙ ХИЛЭ... Совет гүрэнэй нангин хилэ өөрын хуулитай. Һалхи шуурган буужа, хүнэгөөр адхарһан шэнгеэр бороошье адхаржа байг, уһэнэй үрзымэ шангаар тэнгэри нэержэ, сахилгаан сахилжа байг, ябахын аргагүй саһа бордоһон хүлгэжэ, хэбтэхын аргагүй хүйтэн жабар ханхинажа байг! Газар хүдэлжэ, хада уулын шулуун хамхи һурэжэ, нара халхалма үүлэд хөөрсэгэнэжэ, далайн долгин шуухиржа байг! Хилын харуулшад албандаа гарана.

Хилэ сахигшадай үдэр бүхэнэй хёрхо нарин албан гэшэ ёһотойл баатаршалга гэхэдэ заахашье алдуу болохогүй. Уласхоорондын байдалай шахардуу, түгшүүрилтэ үедэ хилэ сахигшадай албан бүри шанга, бүри хёрхо, бүри нарин болоно ха юм.

Совет гүрэнэй хилын баатарнууд! Таанадай аха нүхэд Давид Ярошевский, Иван Козлов, Александр Смолин, Василий Демчук, Вячеслав Дунаев, Борис Запорожский, Анатолий Михайлов болон бусадай баатаршалганууд бидэндэ мэдээжэ ха юм.

Даманска аралай баатар, хори наһатайдаа Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Юрий Бабанскиин баатаршалга ямар үндэр жэшээ болоноб даа! Иимэл даа, манай хилын харуулшад!

СОВЕТ ГҮРЭНЭЙ ХИЛЭ... Энэ гансахан газар, уһан, агаараар гарана бэшэ. Энэ хилэ ногоон малгайтай хүбүүдэй зүрхэ сэдьхэл соогуур гарадаг. Хархис дайсад, балмад этэгээдүүдэй манай хилэ баатар сууралалатай. Хүнүүд, амгалан нойроогты! Хилэ дээрэ алба хэжэ байһан баатарнуудаараа омогорхогты! Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо альганайшье зэргэ газарые дайсадта үгэхэгүй, баатар хамгаалан, баатар сахин байдаг, байхашье!

Г. ДАШАБЫЛОВ.

...ОВЕТ ХИЛЭНҮҮДЫЕ САХИГШАД

...харуулай сэрэгүүд Совет ...нүүдые 51 жэлэй туршада сахин хамгаалжа байдаг. ...ной сэрэгшэдтэй хамта ...т хүнүүдэй зохёон байгуулан ажалые найдамтайгаар, Агууехэ Октябриин ...ые ямаршье үедэ хамгаалхаар зэһэнги бэлэн байша. ...харуулай заставанууд ба ...й, хиналта-шалгалтын ...н подразделенинүүдэй ... ажабайдалда һэрэмжэ ...эг зориг ба баатаршалга Эхэ оронойнгоо үмэнэхи ...ые шэн габьяатайгаар ...лгэр жэшээнүүд олоор байха юм.

...харуулай сэрэгүүдые байгуулһан түрүүшын жэлнүүдтэхи дайшалхы ...нануудынь Владимир ...эй нэрэтэй таһаршагүй Агууехэ Октябриин социалис революциин болохын үшөө Ленин иигэжэ хэлэһэн: ...рэн түрые байгуулха ...обди, харин гүрэн өөрын ...ынь лабтай... «Хилэгүй ...айгаар социалис революционной арга» юрын зава... гээшэ».

...агай тогтоходо, Россиин ...мүлжэгшэдэй анги угаа ...аар эсэргүүсэлтэ хээ, ...жуази галзуу муухай... ...раа бусалаа. Совет гү...рхые, тэрэнэй аюулгүй ...алын тулада гүрэнэй ...найдамтайгаар хамгаал... зайлашагүй шухала ...аа. Эгээл тиимэһээ Ок... сасуу Совет республи...орхойлго ба хамгаалга... ...эдэн захиралта ба заа... Ленин үгэһэн байгаа, ха...руулай сэрэгүүдые бай... Арадай Комиссарнарай ...этэ 1918 оной майн ...һан байгаа.

...үүдэй, сагаантанай ... гаргагдаха тудам хи... ...эдэг байһан юм. Хи... алба хэхын тулада ... үедэ алдаршаһан ... эрхим полкнууд ба ...льгээгдэдэг байһан юм. ...эй сэрэгүүдые байгуул..., Улаан Армиин часть... ...эн кадрнууд, коммунис комсомолшууд шухала ...ээ.

...е һайнаар хамтаалха, ...ай сэрэгүүдые байгуул... В. И. Ленинэй ойрын со... Ф. Э. Дзержинский, ...кий сэхэ хүтэлбэрил... юм.

Хилын харуулай сэрэгшэдэй политическэ гэгээрэлдэ Коммунис парти тусгаар анхарал хандуулдаг байгаа, хандуулһаэршье. Центральна Комитедэй шиидхэбэреэр эдэ сэрэгүүдтэ политорганууд, партийна ба комсомольско организацинууд байгуулагдаа, комиссарнууд болгогдожо дүршэл ехэтэй партийна хүдэлмэрилэгшэд сэрэгүүдтэ хүдэлхын тулада эльгээгдээ. Тиихэдэ капиталис хүреэлгэ доро байһан Совет гүрэнэй хилэнүүдые сахин хамгаалга хамагай түрүүндэ политическэ шэнжэтэй байһыень коммунистнуудай парти хараадаа абадаг байһан юм.

Совет орондо тогтоһон амгалан тайбан түрүүшын жэлнүүдэй бэрхэтэй хэсүү эрхэ байдалда хилын харуулшад хубсаһа хунараар, эдеэ хоолоор, буу зэбсэгээр заримдаа дуталдадаг байгаашье һаа, гүрэнэй хилые найдамтайгаар хамгаалдаг, сагаантантай, контрабандистнуудтай, тагнуулшадтай хайра гамгүй тэмсэл хэдэг байгаа. Тиихэ үедэ хилын харуулшадай хэдэг дайшалхы хүдэлмэри тухай иимэ баримта гэршэлжэ үгэнэ. Имагтал баруун хилын харуулай отрядууд 1922—1925 онуудта хилые дабаһан 2700 гаран хүниие, тэрэ тоодо империалис тагнуулай 675 агентые бариһан байна.

Дайнай урда тээхи жэлнүүдтэ Алас-Дурна зүгэй хилэ дээрэхи оршон байдал илангаяа бэрхэтэй байһан. 1929 ондо хитад сэрэгэйхид совет газар руу ходол добтолго хэдэг һэн. «Полтавка» заставые хамгаалгын баатарлиг хуудаһанууд мэдээжэ болонхой. Тэрээндэ эсэргүүтээр хитад бандидуудай хоёр батальон добтолго хээ. Заставын начальник И. Казак хамгаалуулга шадамараар эмхидхээ. Заставын байшангай чердак дээрэ станкова пулемёт тодхоод, тэрэ дайсаниие мэргэнээр буудажа ороо. Һамганиинь Татьяна Казак хоёрдохи номерой уялгые дүүргээ. Улаан Армиин морин сэрэгэй отрядай хүрэжэ ерэтэр хилын харуулшад заставые хамгаалаа. Хитад добтологшод 200 шахуу солдат ба офицерые байлдаанай поли дээрэ орхёод, мэгдүүгээр зугадан сухарба.

Алас-Дурнын хилые хамгаалһан олон хүнүүд эрэлхэг зориг ба баатаршалга гаргаһан байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ хилын харуулшад арадай этигэл найдабарние харюулаа. Тэдэнэр немец-фашис сэрэгүүдэй сохилтонуудые Баренцова далайһаа Хара далай хүрэтэр түрүүлжэ бэе дээрээ хүлеэгээ. Баруун хилэнүүдые хамгаалдаг ерэ мянган сэрэгшэд дайсантай эрэлхэг шангаар байлдаа.

Өөрынгөө арадтай, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэй хилын харуулшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай бүхы бэрхэшээлнүүдые дабажа гаралсаа. Хилын харуулшад дайлалдажа байһан армитай хамтараа, партизануудай отрядуудта оролсоо, тагнуулшад болон һүйдхэлшэдһөө совет сэрэгүүдэй ара талые хамгаалаа. Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо үмэнэхи сэрэгэй уялгые нэрэтэй солотойгоор, эрхимээр дүүргээ. Агууехэ Октябриин туйлалтануудые хамгаалха, өөрынгөө арадай нэрэ солын түлөө тэмсэхэ үзэл бодол немец-фашис булимтарагшадта эсэргүү байлдаануудай үедэ габьяа, эрэлхэг зориг гаргаха хэрэгтэ совет хилын харуулшадые зориглүүлдаг байгаа.

Хилын харуулшадай дайшалхы габьяае Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнээ. Тэдэнэй дундаһаа 150 гаран хүн Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Хилын харуулай 26 отряд ба часть орденуудаар шагнагдаа. Хэдэн олон мянган хилын харуулшадай дайшалхы габьяанууд дээдэ хайрануудаар тэмдэглэгдэһэн байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр хүсэн түгэс социалис лагерь бии болоо. Советскэ Союзай хилын харуулшад бусад социалис оронуудай хилын харуулай сэрэгүүдтэй хамта өөһэдынгоо гүрэнүүдэй хилэнүүдые хамтынгаа дайсанһаа—империалис тагнуулай агентнуудһаа хамгаална.

Хүршэ социалис гүрэнүүдэй хилын харуулшадтай СССР-эй хилын харуулай сэрэгүүдэй байгуулһан дайшалхы харилсаа холбоон тэдэнэй үдэр бүриин ажабайдал, албан ба һуралсалһаа харагдана.

Дайнай хойто тээхи үедэ Коммунис парти шэнэ оршон байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлээд, гүрэнэй хилые хамгаалалгые саашадань бэхижүүлхэ, хилын харуулай сэрэгүүдэй дайшалхы шадабарние, һэрэмжые дээшэлүүлхэ зорилгоор хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые абаа. Хилын харуулай сэрэгүүдые техникээр хангаха хэрэгтэ угаа ехэ анхаралай хандуулагдаһанай ашаар тэдэнэр моторизованно болонхой. Тиин хилые хамгаалха шэнэ, бүри нарин онол арганууд хэрэглэгдэдэг болоо.

Офицернүүдэй кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ, сэрэгүүдэй личнэ составые политическээр хүмүүжүүлгэдэ КПСС хододоо эсэсэ сусашагүй оролдолго гаргадаг байгаа, гаргаһааршье.

Хилын харуулай сэрэгүүдэй омогорхолынь бологшо сэрэгэй бэлэдхэл ехэтэ офицерскэ кадрнууд личнэ составай албые, дайшалхы һуралсалые, хүмүүжүүлгые шадамараар эмхидхэдэг. Офицернүүдэй 85 гаран процентнь партиин гэшүүд ба кандидадууд юм. Энэ хадаа сэрэгэйнгээ уялгануудые дүүргэхээр зэһэнги бэлэн байһан, соёл сурталай талаар хатуужалтай, элэбхитэй сэрэгшэд болоно.

Даманска арал дээрэ хитад авантюристнуудай һаяхан хэһэн харата ябуулгануудай үедэ совет хилын харуулшадай гайхамшагта дайшалхы шадабари угаа эли тодоор харагдаа һэн. Энэ хадаа хилэ дээрэхи юрын тулалдаан бэшэ, харин Совет оронд харша шуяа хашхаралдаа үшөө үргэлөөр Хитадта һүжэрөөхэ зорилготой сэрэгэй-политическэ һүйдхэлтэ ябадал болоно.

Хилын харуулшад нютаг зоной дунда олон ханинартай. Гүрэнэй хилэ хамгаалгые өөһэдымнай шухала хэрэг гэжэ совет хүнүүд тоолодог. Даманска арал дээрэ байлдаанай болоходо, хитад добтологшодтой тэмсэхын тулада нютаг зон эндэ һайн дураараа ерэдэг байгаа.

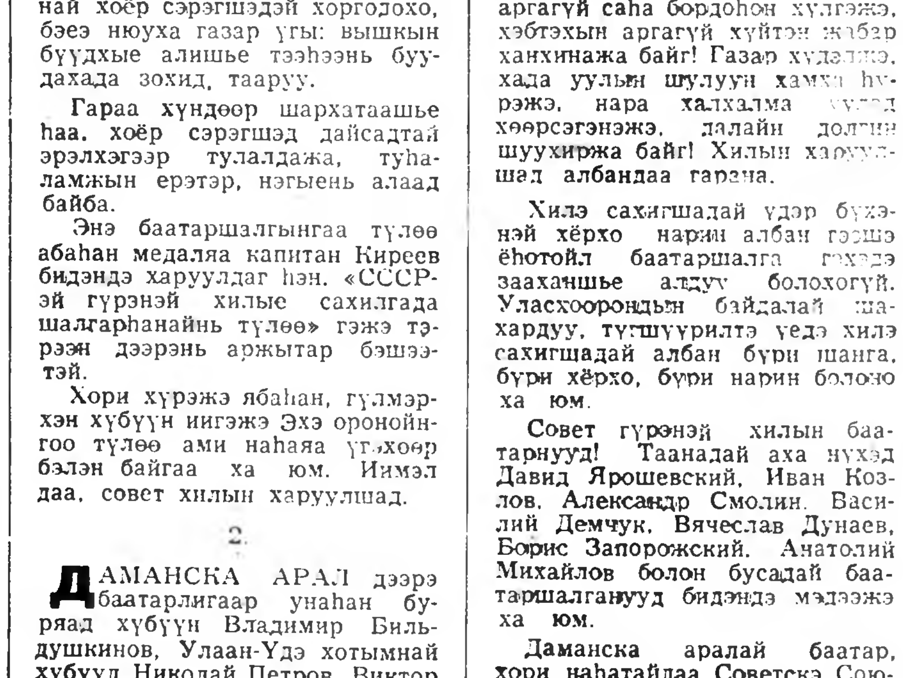
Арадай һайн дуранай дружинануудта нэгэдэһэн хилэ шадарай районуудай хэдэн мянган хүн зон оперативно-дайшалхы зорилгонуудые дүүргэлгэдэнь хилын харуулшадта элэбхитэйгээр туһалдаг. Хилын харуулшадта ямаршье үедэ туһалхаар нютаг зоной бэлэн байдаг ушар хилые хамгаалгые хангаха шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно.

Хилын харуулшадта нютагай партийна, советскэ, комсомольско органууд саг үргэлжын ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

Орёо бэрхэтэй оршон байдалда хилын харуулшад алба хэдэг. Империалис тагнуулшад бүри харатай муухайгаар ябуулга хэдэг болоо. Дайсанай номнолшод соёл сурталай талаар һүйдхэлтэ ябуулгануудаа шангадхана. Дайсадай хэршье мэхэ гохо гаргаашье һаань, Совет Армиин ба Флодой сэрэгшэдтэй хамта хилын харуулшад хаа хаанагүй революционно һэрэмжэ ехэтэй байдаг.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан дайшалха вахтада жагсаал байһан хилын харуулшад сэрэгэйнгээ һуралсалые оролдосотойгоор нарижуулан һайжаруулна, Совет гүрэнэй хилэнүүдые хёрхо хурсаар сахин хамгаална. Өөрынгөө Эхэ орондо, коммунизм байгуулха хэрэгтэ хододоо үнэн сэхээр алба хэхэ байһан тухайгаа тэдэнэр бүхы совет арадые найдуулна.

Генерал-майор Василий ШУР.
(АПН).



Даманска арал дээрэ Хитадай хорото этэгээдүүдтэй болоһон байлдаанда хабаадагшад Виктор Головин, Александр Камзалаков хилын харуулда.

ТАСС-ай фото.

СЭРЭГШЭД ХАРУУЛДАА ГАРАНА

I.

... мүрэн. Хилын ...й Нижне-Михай... ... застава. Даман... ... Хоёр һарын ... ямар байгаа ... зандаа. Зү...

...эй гүрэнэй хилэ ...ирдай гарахын ... командирай ... иимэ харюу ...:

...Советскэ Союзай ...лейтенант Иван ... Стрельников ... хорото этэгээ... ... болоһон байл... ...баатарай үхэлөөр бириин хүбүүн унаһан нүхэрөө халаба ха юм...

— Совет Социалис Республикануудай Союзай гүрэнэй хилын харуулда гарахые захирнаб! —гээд, жагсаалда зогсоһон сэрэгшэдые үндэр сагаан офицер хараад орхино. Энэмнай Иван Стрельниковэй орондо ерэһэн, заставын шэнэ начальник Леонид Пахило гээшэ.

...й Петров жаг...ты. Тэрэ хүбүүн ...нгеэр тулалда... Тэрэнэй һүү... ...рейтор Виктор ...ков зээлбэ. Си...

Сэрэгшэд эгсээр эрьелдээд, байлдаанда унаһан хүбүүдэй хүүр дээрэ табигдаһан хүшөө тээшэ шэглэнэд. Һүүлээрнь хилэ сахихаяа гарана. Уран нохойгоо хүтэлһэн рядовой Николай Сиухин түрүүлэн алхална. Мэнэл һая һэн даа: Уран нохой өөрынгөө эзэн Николай Колоткинтой суг албанда гарадаг бэлэй. Хилэ эбдэһэн олохон лэ «айлшадые» бариходань, Уран туһалдаг байгаа.

Николай Сиухинай хойноһоо ефрейтор Петр Бояков, сержант Владимир Шепилин, рядовой Василий Вишневский гэгшэд алхална. Василий Вишневский Пекинэй хорото этэгээдүүдтэй болоһон байлдаанда хабаадалсаа һэн. «Шэн габьягай түлөө» гэһэн медаль тэрэнэй үбсүүе шэмэглэнэ.

II

...һаяхан заставын комсомолшуудай суглаан болоо һэн.

— Рядовой Иван Кулагинай мэдүүлгэ, —гээд, ВЛКСМ-эй бюрогой секретарь Николай Козырев уншажа ороно: «Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай зэргэдэ абахыетнай гуйнаб. Манай хилэнүүдые сахиха хэрэгтэ һүүлшынгээ дуһал, һүүлшынгээ амисхаал болотор ябахаар бэлэнби. Эхэ оронойнмай зол жаргалай түлөө ами наһаяа үгэһэн нүхэдөө — Павел Акулов, Владимир Гаюнов, Анвар Зайнутдинов гэгшэдые халажа, жагсаалда орохомни».

Уссури мүрэн дээгүүр хүбшэ тайгын һалхин үлеэжэ, тэрэнгиин хоншуухан үнэр асарна. Хилэ дээгүүр урдаһан мүрэнэй долгид сэгээн хүхөөр мирална. Эрьеэрнь ургаһан хуһад һэбшээхэндэ шууяна.

Үшөө Иван Стрельниковэй амидыда баригдаһан хүүргэ дээгүүр сэрэгшэд гарана. Заахан губээ дээрэ ошожо хэбтээдхинэд. Хилэ дээрэ хон-жэн. Зүгөөр, аали намдуун байдал гээшэмнай мэхэтэйл байдаг. Тиимэл хадань иигэжэ дуулалдадаг: «Хилэ дээрэ аали намдуун, энээндэ зүгөөр бү этигэгты...»

III.

— Хүбүүд, почто ерээ! —гээд, заставын уран зурааша Албазин Бикузин шангаар соносхоно. Шэнэ газетэ, журналнууд хубаагдана. Бэшэгүүдэй олон гээшэнь. «Даманска арал, хилэ сахигшадта» гэһэн адрестай конвертнууд ябтарна. Нижне-Михайловскын сэрэгшэд үнгэрэгшэ хоёр һарын туршада хэдэн арба мянган бэшэг, хоёр мянга гаран посылка абаа. Советскэ Союзай зүг бүхэнһөө, элдэб олон хүнүүдһээ бэшэгүүд ерэнэ. Эсэгэ орондоо үнэн дуратай, тэрэнэй дайсадые үзэн ядадаг хүнүүд эдэ бэшэгүүдые бэшэнэ ха юм.

Застава дээрэ һайндэр болоно. Энэмнай һүүлээр залуу хүбүүд таниһдаагүй хүнүүдтэ харюу бэшэнэ. Өөһэдынгөө ажабайдал, албан тухай тэдэнэр бэшэхэ зуураа, иигэжэ найдуулна: «Найдагты бидэндэ. Хилэеэ хёрхо наринаар сахихабди. Түрэл арадайнгаа зол жаргалай түлөө ами наһаяа гамнахагүйбди...»

Б. БУТКОВСКИЙ.
(АПН).



ҮДЭР, ҺҮНИГҮЙ...

Хэн хилэ дээгүүр ябажа үзөө һэн бэ? Эхэ оронойнгоо эгээл захын нэгэ нютагта ерээд ябахадаа, Совет гүрэнэйнгөө ямар ехэ дайда, тала, уулатайень ойлгохош.

Эндэ манай хилын харуулай застава оршоно. Тойроод хүбшэ. Айл тосхонһоо холобди. Энэ багаархи газар, гол горхон, шугы, хабсагай бүхэн өөрын, бидэнэй үгэһэн нэрэтэй: «Дозорой хабсагай», «Харуул-Толгой», «Иван-Хушуун», «Нюуса гүбээ», «Шүдхэрэй дугы» гэхэ мэтэ.

Хилэ сахилсахаяа һая ерэһэн хүбүүдтэ эдэ нэрэнүүд тухай ойлгуулжа үгэдэг, намтарыень хөөрэдэг. Тиигэнгүй яаха һэм. Юуб гэхэдэ, хилэ дээрэхи бүхы юумэн, бургааһанай һөөг, голой тохойн шулуунше хүрэтэрөө угһаа угта дамжуулагдадаг, аханарһаа дүүнэртэ дуулгагдан ерэдэг ха юм.

Зунай эхин багаар эндэмнай ямар үзэсхэлэн һайхан бэ! «Дозорой хабсагайн» үбэрөөр ургаһан мойһон сэсэглэшөөд, намартаа гэнтэ бударжархиһан хүбэн саһа һануулдаг. Үнэрынь гэжэ!... Энээгүүр ябаһан хүнэй толгой эрьешэмээр.

«Харуул-Толгойн», «Иван-Хушуунай» ара, үбэр талануудынь хуһан, шэнэһэнэй, уляаһанай «ногоон түймэртэ» абташоод, хухын донгодооной хүлгөөтэ нажарай ерэһэндэ баясан һунаха. Гоё даа, нажартаа!

Иимэ һайхан үе сагта хилын харуулшад сүлөөгүй. Һалбаржа, бадаржа, мандажа байһан байгаалиин үзэсхэлэнгые, түрэл нютагаа, түрэһэн тоонтоёо, түрэл арадаа хамгаалхаяа, амгалан ажал, ажабайдалые сахихаяа үдэр, һүнигүй энээгүүр алхалдаг.

Хилэ дээгүүр урдадаг энэ горхон дээгүүр дугы табяатай. Юуб гэхэдэ, энэ дугые дамжан гараханиь хэсүүшэг. Хоёр хабсагайе холбоһон нарихан хабтагайнууд хүл доронни аягүйгөөр намхалзажа, аяар доогуур урдаһан горхоной мүнгэн нюрган ялагашажа, толгой гэнтэ эрьеэд абаха. Тиимэл хадань энэ дугые манай хилын харуулшад «Шүдхэрэй дугы» гэжэ нэрлээ һэн хаш.

Хилэдэ дүтэлхэ бүреэ хүнэй зүрхэн түшэгэнэдэг. Улаан, ногооноор алагтуулан шэрдэһэн бахана зогсоно. Баханын нюур талада Советскэ Союзай герб толорно. Хахалагдаһан зурууд газар араарынь зурын харагдана. Эндэһээ урагшаа хэды алхабал, хүнэй, хариин дайда. Тэрээ руу шэртэн харахада, эзэгүй газар шэнги, хооһон хуудамаар зэнхыжэ үзэгдэнэ.

* * *

Хилэ дээрэ өөрын хуули бии. Эндэ алба хэжэ байһан сэрэгшэ бүхэн өөрынгөө харюусалга, тэрээндэ ямар ехэ юумэнэй найдагдан үгтэһые табан хурганда эли тодоор ойлгоно. Һахал үшөө ургаадүй гүлмэр залуухан хүбүүд хилын заншалда түргэн дадажа, ямаршье сагта, шуургатай, бороотой, саһа бордоһотой һүни, үдэршье албандаа гарана. Хилэ дээрэхи ургамал, модон, шулуун, зүргэ бүхэн тэрээндэ танил болоно. Тиигэншьегүй яахаб. Хилэ шадарайнгаа газар дайдын һөөг, шулуун бүхэниие мэдэхэ болоогүй сэрэгшэ хилэ сахигшын ногоон малгайе үмдэжэ ябаха эрхэгүй юм. Эндэхи заншал бусад сэрэгэйхиһээ тад ондоо: хилэ сахидаг хүн жэлэй ямаршье сагай үдэршье, һүниншье албан дээрээ гэжэ тоотой юм. Амаржаншье һуухадаа, аян замдашье ябахадаа, албандаашье ошохолоо, унтахаяашье түхеэрхэдээ ходол нэгэ зорилготой, нэгэл һанаатай байдаг. Эхэ оронойнгоо нангин хилэ хёрхоор сахиха хэрэгтэй.

«Минии застава — минии түрэһэн гэр» гэжэ дэмы дуулалдадаггүй. Хэдэн жэлэй туршада застава дээрэ суг алба хэдэг, хилын харуулай хүшэр хүндые үзэһэн, «халуун шулуу долёоһон» хүбүүд анда нүхэд болошодог.

Манай заставада Совет оронной олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд бии: ород, украин, белорус, татар, чуваш, буряад, узбек, яхад хүбүүдэй хэниинь хэн гэшэгүй, нэгэл айлай үринэр мэтэ эбтэйгээр ажаһуужа, бэе бэедээ туһалалсан, нангин хилээ хёрхоор сахижал ябадаг.

Хилэ сахигшадай сэрэгэй һургуули гээшэмнай одоол шанга даа. «Һургуули хэхэдэ хүшэр, байлдаанда — хүнгэн» гэһэн һургаалнай эндэ ёһотойл бэелэлээ олоно бшуу. Сүүдхэ бүхэнэй 24 час нэгэшье минутын зайгүйгөөр хубаарилагданхай. Буудаха, бэеэ һорихо, политическэ һургуули гараха гэхэ мэтэ гээд олон лэ хэшээлнүүд байха. Тиимэл һэн хойнонь хилын харуулшад лайшалхы, политическэшье талаар үндэр, һайн бэлэдхэлтэй байдаг шуу. Сэрэгшэ бүхэн мэргэн буудагша байха зэргэтэй. Хилэ сахигшын мэргэн байһые олон тоото байлдаан, тулалдаанууд гэршэлэн харуулаа. Хёрхо, һэргэг, шуран байһыень сэрэгэй тревогоор бушуу ошодогыень хилын ажабайдалай хуудаһан бүхэн гэршэлнэ.

* * *

Намжаа һайхан уларилтай зунай һүни. Иван Югов Шарабуддин Ахмедов хоёр хилын харуулда гарабад. Залуу бэриин һиихэ мэтэ тохигорхон һара тэнгэриин баруун хойто хаяада шагтагалаатай шэнги байһанаа, уданшьегүй «Дозорой хабсагайн» ара руу шэнгэшэбэ. Хон-жэн. «Шүдхэрэй дугы» багта бахын бааяха абланшье замхашанхай. Харуулшад ябад гээд лэ зогсожо шагнаашархана. Аалиханаар шэбэнэлдээд абана, ехэнхидээ зангасалдан ойлголсоно.

Виктор Бугаев ахалагшатай булэг сэрэгшэд «Иван-Хушуунай» зүүн таладань хэбтэнэ. Баруун таладань — сержант Вишневский Цырен Будаев хоёр. Аали намдуу. Гансал зүрхэнэй түшэгэнэн сохихо эли.

...Гэнтэ «Харуул-Толгой» дээгүүр гурбан ондоо үнгэтэй ракетэ удаа дараагаар соробхилон гаража, тэнгэридэ яларшана. Хүршэ заставын харуул дохёо үгэбэ: дайсан хилэ дабажа, манай ара руу нэбтэрбэ.

Иимэл үедэ хилэ сахигшад сахилгаан түргэнөөр хэмжээ абаха зэргэтэй. Заставын начальник сэрэгшэдтэ тусхай даабари дары үгөөд ерхибо. Уйтан зүргэ харгыгаар моридой табжаганалдан гүйлдэхэ, машинануудай гүнгинэлдэхэ харанхы һүниие һэрэебэ. Улаан, ногоон ракетэнүүд огторгойдо сараа гарган носоно. Ярагты, түргэлэгты!

Хахалагдаһан зурууд газар дээрэ ерэжэ харабад. Ганса хүнэй мүр тэндэнь аржыжа байба. Тиигээд мушхэһөөр ябатарнь, тэрэнь хоёр хүнэй болоо.

...Наран дээрэ гараба. Шубууд жэргэнэ. Эгээл энэ үедэ сержант «Абрек» нохойгоо хүтэлэнхэй, заставын начальник болон бусад дабхина.

Мушхэлтэдэ ороһон дайсан гансаараа хилэ дабаа һэм гэхэһээ бэшэ юумэ хэлэжэ үгэбэгүй.

Саг ошожол байна. Нүгөөдэ дайсаниинь бариха хэрэгтэй. Теэд мүрыень нохой абажа үгэнэгүй. Тэрэ бузар шүдхэр гуталайнгаа улада хоротой зүйл түрхижэ, үнэрөө нюуһан байгаа хаш.

Хэдэн хоног үнгэрбэ. Хилын харуулшад унтанагүй. Хилэ дээрэ нэмэлтэ харуулнууд табигданхай, метр бүхэн хёрхо хиналта доро оронхой. Дайсан һөөргөө хилэ дабажа шадаагүй. Энэл багта бии. Теэд хаана гээшэб?

Боро нуурай хажууда ... хүнэй харагдаһан тухай ... дуулдаба.

Эрьедээ үндэр ожорһон ... гы энэ нуурые тойроод ... үнэхөөрөөшье, хүнэй һуу... һан мүр сараа олдобо. Бэ... үгы.

* * *

Нажарай дулаахан үдэр... нуурай уһан миралзажа, ... һэбшээндэ ожорһон һа... Хойто хадын модон соо хү... доно. Булжамуурнууд жэр... рай дүрбэн зүгтэ табигда... харуулнууд дуугүйхэн хэ...

Хон-жэн. Нуурай хойто ... хороһон хилын харуул... сооһоо ёлойһон нарихан ... адаглаба. Юрэдөөл нэгэ ... Заримдаа хүтэлхэдэл гэна... шэбэнэлдэнэ:

— Хүдэлнэ, лаб хүдэ...
— Хүн бии. Уһан доро...
энэ сууроар амилна ха...
— Суурыень таһа бу...

Тиигэһээр байтар, заст... льник ерэжэ, ёлойһон мо... захирба. Автомадай мэргэ... рэ модые таһа сохибо. У... модоной байһан газарта ... ялжа, хүн гаража ерэбэ...

* * *

Иигэжэ хилын харуу... оронойнгоо нангин хилы... нигүй хёрхо наринаар са... зонойнгоо амгалан ажал... тай батаар сахина.

Д. ЦЫ...
хилын харуулай запас...

Холоһоо ерэһэн

хоёр бэшэг

ЭРЭЛХЭГ ПАТРИОДУУД

Эхэ оронноймнай зүүн хилэ — Уссури мүрэнэй Даманска арал дээрэ гүрэнэй хилые эбдэжэ ороһон хитад маоистнуудта шанга харюу-сохилто үгэжэ намнаһан эрэлхэг совет хилэшэдэй габьяата хэрэгээр омогорхоноб. Эндэ манай Буряад ороной хүбүүд өөһэдынгөө хубитые баһал оруулаа. Николай Петров, Виктор Гаврилов, Владимир Бильдушкинов — эдэнэр Эхэ оронойнгоо амгалан байдалай, арад зонойнгоо зол жаргалай түлөө ами наһаяа үгэһэн байна. Эрэлхэг залуу хүбүүднай газар нютагтамнай дээрмэшэнэй аргаар халдаһан галзуу дайсадтай тулалдахадаа, нэгэшье алхам сухарягүй бшуу.

Совет орон нютагтамнай буугай дуун, бомбын тэһэрээн замхажа, эхэнүүдэй нюдэнэй нёлбоһон адхархаяа болиһоор 24 жэлһээ дээшэ болоол. Теэд маоистнууд иимэ хорото ябадал гаргаба. Тэдэнэр мэдэг: Совет ороной хилэ ойроо хүртэшэгүй нангин. Совет хүн бүхэн хайрата Эхэ ороноо хамгаалхаар хэзээдэ бэлэн!

Николай Петров, Виктор Гаврилов, Владимир Бильдушкиновай эжынэрэй уйдхар гашуудалыень адлихан хубаалданаб. Эхэ оронойнгоо үйлэ хэрэгтэ хизаарлашагүй үнэн шударгы хүбүүдые хүмүүжүүлһэн эдэ эжынэрээр омогорхоноб. Баатарнуудай туйлаһан илалта мүнхэдөө мартагдахагүй, арад зоноймнай зүрхэндэ хадагалагдан дурсагдаха байна.

В. Ц. ИРДЫНЕЕВА,
Кемеровскэ областиин Белогорск тосхондо ажаһуугша.

АНТОНИДА ТИМОФЕЕВНАДА

Танай хайрата хүбүүн Владимир Бильдушкинов алдарта Эсэгэ оронойнгоо нангин хилые хамгаалжа байгаад, Хитадай хара бодолто маоистнуудай добтолгын үедэ эрэлхэгээр байлдажа, баатарай үхэлөөр унаһан тухай «Буряад үнэн» газетын хуудаһанһаа уншажа мэдээб. Нимгэн эльгэтэ эхэ, Танай гүниг гашуудалые гүнзэгы мэдэрэн хубаалданаб. Социалис Эхэ орондоо үнэн шударгы, зориг түгэлдэр баатар хүбүү хүмүүжүүлһэндэтнай омогтойб.

Алдарта эхэ Танда, танай бүлэдэ, зол жаргал, һайн һайханиие хүсэнэб.

М. ТОЖОО,
МНР, Улаан-Баатар хото, түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг заводой хүдэлмэришэн.



Алас-Дурна зүгэй хилэ сахигшад дозорто. ТАСС-ай фото.

ШАТАР

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ПАРТИНУУД ХАРЮУ БАРИХА

Газетымнай уншагшад һанана ёһотой. Дэлхэйн нэгэдэхи, хоёрдохи номерой эгээл бэрхэ шатаршад «буха ехэ тулалдаанай үндэр дабаанай оройдо алхамаа жэгдэдхэн адли гараба» гэжэ тиихэдэ бэшээ бэлэйбди. Мүнөө дабаан руу уруудахадаа ямар байдалтайб? Баһал үнөөхи «хүтэрэлдөөд» лэ ябаһан зандаа. Мүнөө наадан ай ута замай гурбанайнь хоёр хуби гэхэ гү, али арбан зургаан парти наадагдаад байна. Урилдаанай дүнгынь баһал тэнсүү — 8:8.

— Иимэ байдал үни тогтохогүй, шанга шуурганай урда тээхи номгон байдал ха юм,—гээд зарим спортивна шэнжэлэгшэд тэмдэглэхэ юм.—Үгы даа, тэнсэ тэнсэһээр, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэеэ алдангүй, «һанаһандаа хүрэхэ, һарбайһанаа абаха» гэжэ Тигран Петросян бодоо,—гээд нүгөөдүүлынь һанамжална.

Даб дээрэ юуншье гэжэ зүбөөр харюусахын аргагүй. Зүгөөр наадагдаһан партинууд ямараар үнгэрөө һэм?—гээд һанаад үзэебди. Түрүүшын найман уулзалгада дэлхэйн чемпион болохые хүсэгшэ Борис Спасский булижа ябаа һэмнай. Тиихэдэ энэ нүхэр Петросянһаа хоёр очкогоор үлүү байгаа. Харин юһэдэхи парти эрид хубилалтын парти болоо һэм шуу. Тиигээд хоёрдохи найман уулзалгануудта дэлхэйн чемпионой байдал эли бодо булюу байба.

Хэнэйшье мэдэһээр, шанга тулалдаанай шиидхэхы шатада бэрхэ хоёр шатаршадай ямар тактика шэлэһэнһээ бүхы юумэн дулдыдаха жэшээтэй. Һүүлшын табан наадануудта хоюулан удаа дараалан тэнсэхэдээ хайшан гээ гээшэб? —гээд мэргэжэлтэд мүн лэ асуудал табина. Матчын түрүүшын хахадта «бууһан шанга шуурганай» һүүлээр тогтоһон иимэ номгон байдал уулзалгын дүүрэтэр энэл хэбээрээ байха гү? Али Петросян Спасский хоёр наадан айнгаа тактикые хубилгажархёо гээшэ гү?

Эдэ асуудалнуудта түгэсхэлэй партинууд харюу үгэхэ байха.

С. БАДМАЕВ.

* * *

Тигран Петросян Борис Спасский хоёрой арбан долоодохи уулзалга майн 26-да болохо ёһотой аад, Спасскиин үбшэлһэн ушарһаа хойшолуулагдаба. Энэнь Спасскиин зүгһөө наадан айнгаа сагые хоёрдохёо хойшолуулһан ушарал болоно. Түрүүлэй апрелиин 28-да долоодохи уулзалгын урда тээ болоһон байгаа. Хэрбээ ээлжээтэ наадан айнгаа үдэр — майн 28-да арбан долоодохи партияа үнгэргэжэ шадаагүй һаа, дахяад үшөө нэгэ наадан ай үдэрые хойшолуулха эрхэтэй. Тиигээд удаа дараа дүрбэн үдэрэй үнгэрөөд байхада, майн 30-һаа эхилэн бэеынгээ ямаршье байбал Спасский наадаяа үргэлжэлүүлхэ баатай болохо юм.

Петросян үшөө хоёр дахин наадаяа хойшолуулха эрхэтэй. Түрүүн арбадахи партиин наадые майн 7-ной үдэр үбшэлжэ хойшолуулһан байна.

(ТАСС).

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хэблэлэй ниитын тараагша» гэһэн түрүү бэшэг. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Ажал хүдэлмэреэ оньһон аргаар эрхилхэ» гэһэн В. Ступинай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: Хоца Намсараевай түрэһөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тусхай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Мүнөөдэр — хилэ сахигшадай һайндэр» гэһэн гаршаг доро материалнууд. Хилын саанаһаа абтаһан телеграмманууд.

УРАН ЗОХЁОЛШЫН ДУРАСХААЛДА

Буряадай ахамад уран зохёолшо Х. Н. Намсараевай түрэһөөр 80 жэлэй ойе угталгада бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ илангаяа уран зохёолшын түрэһэн нютаг — Хэжэнгэдэ бэлэдхэл ехээр хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймагай библиотекэдэ уран зохёолшын ажабайдал тухай тусхай монтаж хэгдэнхэй, мүн эндэ номуудайнь выставкэ эмхидхэгдэнхэй.

Уран зохёолшын нэрэмжэтэ Хэжэнгын дунда һургуулида «Тиимэ байгаа» гэжэ рассказуудай номоор уншагшадай конференци болоо.

Һаяар Хэжэнгын соёлой байшанда уран зохёолой үдэшэ үнгэргэгдэхэ юм. Тэндэ поэт Даша Дамбаев Х. Н. Намсараевай зохёохы ажал ябуулга тухай хөөрэхэ, дунда һургуулиин багшанар Н. Н. Намсараев, Н. Д. Дондокова, Д. Д. Жамсаранов болон бусад Хоца Намсараев тухай дурсалгануудаа хөөрэхэ юм.

Д. ЦЫРЕТОРОВ.



1969 ОНОЙ ХОЕРДОХИ ХАХАДТА ЗАХИЛ ЭХИЛЭНХЭЙ.

Газетымнай хахад жэлэй сэн — 3 түхэриг; 3 һарын — 1 түхэриг 50 мүнгэн.

Газетые «Союзпечатиин» бүхы таһагуудта, ниитын тараагшадта захижа болохо.

НҮХЭД УНШАГШАД! Үдэр бүхэндэ газетын шэнэ һонинииие уншажа байхын тула захил хэхээ шамдыт! «Буряад үнэн» захихаяа бү мартыт.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

МҮНӨӨДЭР СССР-эй ХИЛЭ САХИГШАДАЙ ҺАЙНДЭР. 14 часһаа 18.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 14.05 минутаһаа орон доторхи һонин. 14.20 минутаһаа үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 14.50 минутаһаа «Эдир наһан, шамда зорюулагдана» гэһэн дамжуулга. 15.20 минутаһаа «Алло, бидэнэр бэлиг шадабаряа бэдэрнэбди» гэһэн залуушуулай программа. 16.35 минутаһаа «13 стул» гэһэн дамжуулга. 17.35 минутаһаа «Европо. событинууд, оронууд болон шиидхэгдээгүй асуудалнууд» гэһэн дамжуулга. 18.20 минутаһаа орон доторхи һонин. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18.30 минутаһаа гүрэнэй хилэ сахигшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 19.05 минутаһаа «Галина Уланова» гэжэ фильм-концерт телевизор харагшадай захилаар харуулагдаха. 20 часһаа 00.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 20.05 минутаһаа орон доторхи һонин. 20.15 минутаһаа хүгжэмтэ дамжуулга. 20.45 минутаһаа кинопанорама. 22.15 минутаһаа «Марсельеза» гэһэн телевизионно хүгжэмтэ зүжэг. 23 часһаа «Эфир соо — Залуушуул» гэһэн дамжуулга. 23.30 минутаһаа «Подвиг» гэһэн телевизионно альманах.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

В. И. ЛЕНИНЭЙ ЗОХЁОЛНУУД США-да ХЭБЛЭН ГАРГАГДАНА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). В. И. Ленинэй зохёолнууд Холбоото Штадуудта һүүлэй жэлнүүдтэ улам бүри ехээр һонирхогдодог болоо. В. И. Ленинэй гол зохёолнуудые толилһон «Интернэшнл паблишерс» гэжэ хэблэл нигэжэ мэдээсэнэ. «Юу хэхэб?», «Империализм капитализмын дээдэ шата мүн», «Гүрэн ба революци» гэһэн зохёолнуудые худалдажа абалга һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо 10 шахуу дахин дээшэлээ.

США-гай, Гарвардска, Йельскэ, Дартмутска, Принстонскэ, Стэнфордскэ болон бусад олон университедүүдэй колледжнүүдэй багшанар В. И. Ленинэй зохёолнуудые барлан таргаха захилнуудые дурсагдаһан хэблэлэй фирмэдэ энэ оной түрүүшын һарануудта захиһан байна.

ЛЕНИНСКЭ ҺУРГААЛАЙ ХҮСЭН

ГУАЯКИЛЬ. ТАСС-ай корреспондент Хосе Солис Кастро нигэжэ дамжуулна:

Шухала эрхынгээ түлөө, тусхайлбал, аграрна реформо бодото һайнаар хэхын түлөө тэмсэлдэ Эквадорой индейцүүдые агууехэ Ленинэй һургаал зоригжуулна гээд Эквадорой индейцүүдэй федерациин түрүүлэгшэ Мигель Лечон ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Ленинэй һургаалай ёһоор хүдэлмэришэд ба таряашадай нэгэдэлтэй байха гээшэ газарай реформо амжалтатайгаар бэелүүлхэ найдабари боложо үгэнэ гээд тэрэ тэмдэглээ. Дарлагданги арадуудта сүлөөрэлгын зам нээжэ үгэһэн дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис революциин хүтэлбэрилэгшэ В. И. Лениндэ бидэнэр гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэнэбди.

Дэлхэйн пролетариадай агууехэ вождиин түрэһөөр 100 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар угтахын тулада Эквадорой бүхы түрүү үзэл бодолто олониитэ элидхэжэ байнхай.

НЭГЭДЭЛЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛЭЙ ШУХАЛА ШАТА

СОФИ. (ТАСС). Аха дүү партинуудай нэгэдэлтэй байхые эрмэлзэдэгые, империализмда эсэргүү хамтын тэмсэл шангадхаха ябадалай уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ улам бүри ехээр бэхижэжэ байһые коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөндэ бэлэдхэл гэршэлэн харуулжа үгэнэ гээд БКП-гэй ЦК-гай Политбюроной гэшүүн, секретарь Борис Велчев Болгариин «Поглед» гэжэ недели бүриин хэблэлдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

Москвадахи зүблөөн бүхы оронуудай коммунистнуудай зэргые нягтаар жагсаалгада туһалха, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй түлөө тэмсэлдэхи шухала шата болохо үгэхэ гэжэ БКП хүлеэнэ гээд Б. Велчев түгэсхэлдөө хэлээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай ДЕЛЕГАЦИ ГДР ЕРЭБЭ

БЕРЛИН. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Густав Гусак түрүүтэй КПЧ-гэй ЦК-гай делегаци СЕПГ-гэй ЦК-гай уряалаар майн 26-да ГДР ерээ гээд АДН агентство мэдээсэнэ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт, бусад тусхай тушаалта хүнүүл Эрфуртдэхи аэродром дээрэ чехословак айлшадые угтаа.

ПАТРИОДУУДАЙ СОХИЛТОНУУ...

ЛОНДОН. (ТАСС). Американо-сайгон армиинуудай хэдэ хэдэн сэрэгэй бухэлэлтэ түхеэрэлгэнүүдые Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд майн 26-да ракетэнүүд болон миномёдуудаар буудаа. Рейтер агентствын корреспондентын Сайгонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, Хюэ, Куангнгай, Куангчи гэжэ гурбан провинциин центрнүүд артиллереэр буудагдаа.

Куангнгай провинциин районуудай нэгэндэ американ минер... разделени гэнэдхүүлэн ... Ойро зуура болоһон байл... дайсанай хори шахуу сол... цер алуулһан, шархатаһа...

Майн 25-да американ ... рэгэй подразделенитэй ... турша соо болоһон бай... дайсанай 15 шахуу сол... буулгагдаа.

ПЬЕР КОТОЙ МЭДҮҮЛ...

ПАРИЖ. (ТАСС). Хэдэ миллион эрэгтэй, эмэгтэй французууд, тэрэ тоодо коммунистнууд, бэшэшье хүнүүд зүүнэй үзэл баримталдаг бүхы хүсэнүүдтэй холбоо байгуулангүй, эмхидэнги үргэн олон арад зоной дэмжэлгэгүйгөөр экономическа хүгжэлтын ба социальна дэбжэлтын политика бэелүүлхын аргагүй гэжэ үнэншэн этигэнэ гээд урдын министр, түрүү үзэл баримталагшадай холбооной түрүүлэгшэ Пьер Кот хэблэлдэ дамжуулһан мэдүү... тэмдэглэһэн байна.

Зүүнэй үзэл баримтал... дэй нэгэдэлэй түлөө, фра... тикые бодотоор хубилга... дэбжэлтын түлөө тэмсэлэ... лүүлхые хүсэдэг бүхы х... мэлзэлгые бусадһаа ул... элирхэйлэн мэдүүлдэг Ж... гой түлөө би, минии хан... үзэл баримталагшад, ... оршон байдалые, полити... нүүдэй тэнсүүриие хар... дуугаа үгэхэ байна.

„АПОЛЛОН-10" ГЭЖЭ ОНГОСЫН НИИДЭЛГЭ ДҮҮ...

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Аполлон-10» гэжэ замбуулинай онгосын ниидэлгэ түгэсхэгдэбэ. Майн 26-да Москвагай сагаар 19 час 52 минутада онгосо Номгон далайн тэг дундын хубида, Самоа аралнуудһаа зүүн тээшээ 700 тухай километртэ гэмгүй һайнаар буугаа.

Космонавтнууд Стаффорд, Янг ба Сернан гэгшэдэй һуужа ябаһан таһаг—бэдэрэлгэ-абаралгын бүлэгэй түрүү онгосо болгошо ... авианосецһоо таба тухай ... уһан дээрэ буугаа.

20 час 30 минутада ... монавт вертолёдоор «При... асарагдаа. Тэндэ космон... дицинскэ шалгалтада ор... тиигээд майн 27-до ... ниидэлгэнүүдые залан ... Хьюстондохи центртэ ... ябуулагдаха.

АРГЕНТИНЭДЭХИ БАЙДАЛ ШАХАРДУУ Ш... БОЛОНХОЙ

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Аргентинын томо томо городуудта урда мэтэ студентнүүдэй буһалгаан боложол байһаар. Студентнүүдтэй хүдэлмэришэд хамтаржа, демонстрацинууд олониитын шэнжэтэй болошо байнхай. Кордово, Росарио, Буэнос-Айрес ба Ла-Плата городуудай университедүүдэй центрнүүд ёһотойл байлдаанай газарнууд болонхой. Полици гурим тогтоожо шадаагүй, тиимэһээ демонстрацинуудые даралгада армиин подразделенинүүд, буу зэбсэг, нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулдаг, бөөлжэһэ хүргэдэг газтай бомбонууд хэрэглэгдээ.

Полициин ба сэрэгэй хүсөөр хашалта хэһээлтэ эмхидхэлтэдэ эсэргүү хүсэтэ хүдэлөөн Росарио городто болоһон байна. Энэ городые зэбсэгтэ хүсэнүүд хүсэдөөр хиналтадаа абаа. Хэдэн үдэрэй турша соо онсо байдал тогтоогдонхой. Үнгэрэгшэ неделидэ полицитай студентнүүдэй тулалдахада 15 наһатай хүбүүн ал... гаа. Тэрэниие хүдөөлүү... нэгэдэлтэй байха уряа... демонстраци болоо. Тэрэ... ган хүн, тэрэ тоодо эх... үхибүүд хабаадалсаа.

Орон доторхи харгис ... эсэргүү тэмсэлдэ эмха... хыень арадые уряалһа... хэдэ хэдэн городуудта ... Коммунис партиин гэшү...

Ажалшадай бүгэдэ ни... стовко хэжэ, студентнү... гые дэмжэхээр бэлэн б... гаа Аргентинын Ажалай ... тын конфедераци мэдүү...

Ажалай бүгэдэ ниит... ционно конфедерациин ... секретарь Раймундо Он... валагдаа.

СУДАНДАХИ БАЙДАЛ...

КАИР. (ТАСС). Омдурманай (Суданай ниислэл Хартум шадарай район) радио Суданай шэнэ правительствын захиралтанууд тухай мэдээсээ. Суданда бии байһан бүхы банкнуудай хаагдаһан тухай Суданай премьер-министр Авадалла соносхоо.

Дотоодын хэрэгүүдэй министр майор Фарук Осман Абдалла газетэнүүдые гаргалгые саг зуура хорёо. Саашадаа газетэ гаргахын тулада тусхай зүбшөөлнүүд хэрэгтэй болохо гээд тэрэ мэдүүлээ. Али бүхы суглаа ба митингнүүдые үнгэргэлгые министр мүн лэ хорёо.

Судантай телефонно ба телеграфна холбоон таһалданхай. Ниислэлдэхи, мүн ороной бусадшье городуудта аэродромууд хаагданхай.

КАИР. (ТАСС). Судан «Демократическа республика болоно, тэрэнэй засаг түрэ революционно командованиин соведээр түлөөлэгдэдэг арадта хамаадана» гээд Суданай революционно командованиин совет соносхоо гээд Омдурманай радиогой дамжуулгада үндэһэлэн МЕН агентство мэдээсэнэ. Конституциин үндэһөөр байгуулагдаһан соведэй состав баймга соносхогдохо юм.

Тиихэтэеэ хамта, мүнөөнэй конституцииие болюулха, энэ конституциин үндэһөөр байгуулагдаһан бүхы парламентскэ ба бусад ... тарааха гэһэн шиидхэб... ционно командованиин ... лан абаа.

КАИР. (ТАСС). Судан... гартаа абаһан революци... ваниин совет мэдүүлгэ ... доторхи урдын гүрэн тү... дамжые буруушаагаа.

Суданай шэнэ прем... Бабикр Авадалла ехэ ут... орон доторхи экономич... тухай дэлгэрэнгыгээр то...

Уласхоорондын ха... талаар Судан империал... гүү сүлөөрэлгын хүдэлөө... шанга туһаламжа үзүүл... далла үргэлжэлүүлэн хэл...

МЕН агентствын Хар... дээсэһэнэй ёһоор револ... мандованиин соведэй сос... сэрэгэй, нэгэ гражданска ... мьер-министр Авадалла ...

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Гор. Улан-Удэ. Управления по печати ... Министров БурАССР. Н-02530.

Зак. ...